

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

“Övladına işgəncə
verən valideynlər -
onları necə
təpməli?”

yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 avqust-1 sentyabr 2025-ci il Şənbə № 154 (8764) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakı ilə İrəvanın kritik Şanxay gözləntisi

Ermenistan hər iki
tərəfin ŞƏT üzvlüyü
üçün müraciət etdiyini
açıqladı - ekspertlərin
proqnozu

yazısı səh.7-də

Paşinyandan Putinə demarş - Bakı da qoşulacaqmı?

yazısı səh.5-də

Naxçıvana gedənləri erməni gömrükçüləri yoxlayacaq?

yazısı səh.9-də

Separatçıların 2 sentyabr hazırlığı - Bakıdan sərt xəbərdarlıq

yazısı səh.4-də

Ermənistan Başkənddən əl çəkmir - anklavlar düynü

yazısı səh.6-də

İki nüvə dövləti savaşıdı, Azərbaycan ziyan çəkdi

yazısı səh.11-də

Aİ-dən Rusiyaya ölümcül zərbə - bu dəfə...

yazısı səh.9-də

Minsk Qrupunun “meyiti” basdırılır - Rusiya da razı

yazısı səh.6-də

Rusiya haker hücumunu “halal” buyurur - rəy

yazısı səh.3-də

Azərbaycanda abort halları çoxalıb - Səbəb

yazısı səh.12-də

Əhalinin banklara borcu artıb

yazısı səh.2-də

TƏYYARƏMİZDƏN SONRA SƏFİRLİYİMİZƏ AÇILAN ATƏŞ - KREML HƏDDİ AŞDI

Rusiya çəmbər daraldıqca Azərbaycanın uğurlu diplomatiyasına qəzəbini nümayiş etdirir; Moskvanın hücumları nəyə hesablanıb?

yazısı səh.8-də

Paytaxtın tıxacdan xilasına çağırış - universitetlərin Qarabağa köçürülməsi gündəmdə

Ali məktəblərin şəhər mərkəzində yerləşməsi nəqliyyatın sıxlığına ciddi təsir edir; hətta bu məsələ dövlət proqramında da yer alıb - ekspertlərdən fərqli yanaşma

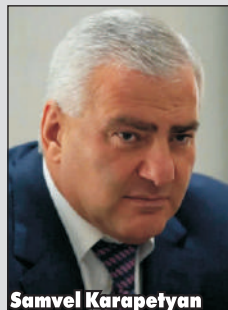
yazısı səh.13-də

Fazil Mustafa

Deputat:
“AYNA
əvvəlcə öz
“ayna”sına
baxsın”

yazısı səh.11-də

Samvel Karapetyan

Kremlin
adamı seçki
hazırlığına
başladı

yazısı səh.5-də

Mənsüm İbrahimov:
“Təxribatçılar
region söhbəti
edirlər”

yazısı səh.14-də

Prezident "Qarabağ"a 5 milyon ayırdı "Qarabağ" futbol klubuna maliyyə dəstəyi göstəriləcək.

Musavat.com xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Sərəncamla UEFA Çempionlar Liqasının liqa mərhələsinə vəsiqə qazanması ilə əlaqədar Azərbaycan Prezidentinin əhtiyat fondundan "Qarabağ" futbol klubuna 5 milyon manat ayrılıb.

Metropolitendən gedishaqqı açıqlaması

"Bakı Metropolitni" QSC metroda gedishaqqının artırılması barədə xəbərlərə münasibət bildirib. Modern.az-ın məlumatına görə, QSC sədrinin müşaviri Emil Əhmədov bildirib ki, bu məsələ daim müzakirə olunur, amma hazırda bu barədə rəsmi məlumat yoxdur.

"Bir çox ölkələrdə fərqli yanaşmalar var. Məsələn, aylıq kartlar, bir səfərlik kartlar. Eyni zamanda tələbələr və sosial həssas qrupa daxil olan insanlar üçün fərqli yanaşmalar tətbiq olunur. Bir çox ölkələrdə məsafədən asılı olaraq ödənişlər mümkündür. Bunlar daim bizim gündəməmizdədir, müzakirələr olunur. Hələ ki yekun qərar yoxdur", - o deyib.

Xatırladaq ki, metbuatda və sosial şəbəkələrdə metro və avtobuslarda gedishaqqının 1 manat olacağı barədə xəbərlər yayılıb. İctimai nəqliyyatda gedishaqqı sonuncu dəfə 2024-cü il iyunun 30-da dəyişib. Qərar Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin Kollegiyası tərəfindən verilib.

Bakıda 2 narkokuryer saxlanıldı

Polis əməkdaşları tərəfindən paytaxt ərazisində narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi və satışına qarşı növbəti əməliyyatlar keçirilib. Bu barədə Teleqraf-a Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Tədbirlər zamanı 20 yaşlı H.Əliyev Nəsimi, 45 yaşlı V.Mirzəyev isə Sabunçu rayonu ərazisində saxlanılıblar. Onlardan 2 kiloqramdan artıq marixuana, heroin və psixotrop maddə metamfetamin aşkarlanıb. Saxlanılan şəxslərin daxil olduqları narkoşəbəkənin digər üzvlərinin də müəyyənləşdirilərək məsuliyyətə cəlb olunmaları istiqamətində araşdırmalar davam etdirilir.

Yardımlıda narkotik əməliyyatı

Yardımlı Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı keçirilən əməliyyat zamanı 43 yaşlı İqbal Səhratov və əvvəllər məhkum olunmuş 38 yaşlı Dadaş Kazımov saxlanılıblar.

DİN-in Mətbuat Xidmətinin Lənkəran regional qrupundan APA-ya verilən məlumata görə, həmin şəxslərdən 6 kiloqram narkotik vasitə olan marixuana aşkarlanıb.

Araşdırmalarla onların narkotik vasitələri maddi qazanc müqabilində şəxsiyyəti istintaqla araşdırılan İran vətəndaşından əldə etdikləri müəyyən edilib. Saxlanılan şəxslər ifşa olunmamaq üçün narkotikləri Yardımlı rayonunda yerləşən çətin relyef şəraiti olan ərazilərdən keçirərək paytaxta gəndərməyi planlaşdırıblar.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, hər iki şəxs barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Məmməd Ağayevə ittiham elan olunub

Moskva Satira Teatrının sabiq direktoru Məmməd Ağayevə 20 milyon rubl dələduzluq işi üzrə ittiham elan olunub. Bu barədə TASS-a Moskva Prokurorluğundan məlumat verilib.

O, xüsusilə külli miqdarda dələduzluqda ittiham olunur. Qeyd edək ki, Moskva Satira Teatrının sabiq direktoru Məmməd Ağayev saxlanılıb. Faktla bağlı xüsusilə böyük məbləğdə dələduzluq maddəsi üzrə cinayət işi açılıb.

Bu liseyin bütün məzunları tələbə oldu

Şirvan şəhəri Kimya-biologiya təmayüllü liseyin 2024-2025-ci tədris ili üzrə məzunları ali məktəblərə qəbul imtahanlarında yüksək nəticə əldə ediblər. Modern.az-ın məlumatına görə, Liseydən bildirilib ki, bu il sözügedən təhsil ocağını 49 məzun bitirib.

Liseyde 650-dən çox bal toplayan məzun sayı 6 nəfərdir və onlar Bakı Ali Neft Məktəbi (2 nəfər), Azərbaycan Tibb Universiteti (2 nəfər), ADA Universitetini (2 nəfər) seçiblər. Liseyin 3 məzununu xarici ölkələrin nüfuzlu universitetlərində təhsil almaq hüququ qazanıb.

Liseyin bir məzununu isə yüksək balla Qarabağ Universitetinin Maliyyə fakültəsinə qəbul olub.

Ümumilikdə isə lisey məzunlarının 12 nəfəri 500-dən çox bal toplayaraq uğurlu nəticə əldə edib. Qeyd edək ki, məzunların 7 nəfəri elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin əmri ilə "Təhsildə xüsusi nailiyyətlərə görə" qızıl nişanı ilə təltif olunub.

Əhalinin banklara kredit borcunun həcmi artıb

2025-ci il avqust ayının 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 529.4 milyon manat təşkil edib. "APA-Econo-

mics" Azərbaycan Mərkəzi Bankına istinadən xəbər verir ki, bu göstərici cari ilin əvvəli ilə müqayisədə 17.9% və ya 80.3 milyon

manat çoxdur. Ölkədə problemlı kreditlərin məbləği son 1 ildə isə 16.7% və ya 75.7 milyon manat artıb.

Bu gün Bakıda çox isti olacaq

M illi Hidrometeorologiya Xidmətindən APA-ya verilən xəbərə görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 21-25, gündüz 31-36 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 61 mm cıvə sütunu, nisbi rütubət gecə 70-80 %, gündüz 35-45 % təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Gecə və şəhər bəzi dağlıq ərazilərdə duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 21-25, gündüz 33-38, dağlarda gecə 10-15, gündüz 22-27 dərəcə isti olacaq.

"ASAN Xidmət"də faciə: uşaq yıxılıb öldü

4 yaşlı Həbibova Mələk Nicat qızı Şəki "ASAN Xidmət" mərkəzinin ikinci mərtəbəsindən yıxılıb. APA-nın yerli bürosu xəbər verir ki, azyaşlı dərhal Şəki Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına aparılıb. Lakin həkimlərin söylərinə baxmayaraq, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. Hadisə ilə bağlı araşdırma aparılır.

Saxta alkoqollu içkilər aşkarlandı

miş alkoqollu içki aşkarlayaraq dövriyyədən çıxarıb.

Bakı şəhəri, Binəqədi rayonunda Tanrıverdiyev Hüseyn Allahverdi oğluna məxsus satış obyektində 840 ədəd, Abşeron rayonu, Xırdalan şəhərində Bağirov Asif Vasil oğluna məxsus satış obyektində 1 491 ədəd, Abşeron rayonu, Mehdiabad qəsəbəsində Osmanov Kamran Mair oğluna və Rəsulov Orxan Valeh oğlunun satış obyektlərində müvafiq olaraq 383 və 169 ədəd, Qusar rayonunda "P1ONEER" MMC-yə aid anbarda və Aydınov Fətulla Abdulla oğluna məxsus satış obyektində müvafiq olaraq 3 012 və 608 ədəd, Göyçay rayonunda isə Məmmədov Elvin Əlövsət oğluna məxsus satış obyektində 49 ədəd olmaqla ümumilikdə 6 552 ədəd saxta aksiz markası ilə markalanmış alkoqollu içki aşkarlanaraq götürülüb.

Bundan başqa, paytaxtın Maştağa qəsəbəsində keçirilmiş əməliyyat tədbirləri zamanı Rəhimov İsrail Əvəz oğlu və Məmişov Elgün Əlihan oğlunun kустar üsulla alkoqollu içki istehsalı ilə məşğul olduqları və həmin məhsullara saxta aksiz markaları tətbiq etdikləri aşkarlanıb. Keçirilmiş əməliyyat tədbiri zamanı 12 700 ədəd saxta aksiz markası, saxta aksiz markaları ilə markalanmış 2 604 ədəd alkoqollu içki, həmçinin alkoqollu içki istehsalı prosesində istifadə olunan avadanlıq, xammal və digər mallar aşkar edilərək götürülüb.

"Aksiz markalarının tətbiqi bu sahədə fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri üzrə fiskal nəzarətin təmin edilməsi ilə yanaşı, həm də ictimai sağlamlığın qorunması, mənşəyi məlum olmayan, keyfiyyətsiz və insan həyatı üçün təhlükə yaradan məhsulların istehlak bazarından çıxarılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Qeyd olunan hüquqpozmalara qarşısının alınması məqsədilə genişmiqyaslı vergi nəzarəti tədbirləri bundan sonra da mütemadi şəkildə davam etdiriləcək və qanunsuz fəaliyyət göstərən şəxslərin məsuliyyətə cəlb olunması üçün bütün zəruri tədbirləri görülməli", - deyər məlumatda qeyd olunub.

Azərbaycan UEFA reytingində irəlilədi

A zərbaycan UEFA reytingində 2 pillə irəliləyib. "Unikal" xəbər verir ki, bu, "Qarabağ"ın UEFA Çempionlar Liqasının Liqa mərhələsinə vəsiqə qazanması ilə mümkün olub.

"Köhlən atlar" pley-offda Macarıstan təmsilçisi "Ferentsvaros"la iki oyunun nəticəsinə (3:1, 2:3) görə qitənin ən nüfuzlu klub turnirinin əsas mərhələsinə yüksəlməklə ölkənin əmsalını 21.000-ə çatdırıb. Bu da Azərbaycanın 26-cı pilləyə yüksəlməsinə səbəb olub.

25-ci pillədə Slovakiya (21.375), 27-ci yerdə isə Sloveniya (20.718) qərarlaşıb. Qeyd edək ki, UEFA reytinginə İngiltərə (95.005) başçılıq edir.

41 yaşlı kişini "tok" vurub öldürdü

M asallı rayonunda bədbəxt hadisə nəticəsində 41 yaşlı kişi ölüb. Modern.az xəbər verir ki, hadisə Qasımlı kəndində yerləşən fermalardan birində baş verib. Axsam saatlarında 1-ci Yeddiyomaq kənd sakini, 1984-cü il təvəllüdlü Rəşad Qədiməli oğlu Əsgərovu elektrik cərəyanı vurub. Nəticədə o, hadisə yerində ölüb.

Meyit ərazidən götürülərək, daxili və xarici müayinə olunması üçün Mərkəzi Tibbi Ekspertiza və Patoloji Anatomiya Birliyinin Masallı Rayon Şöbəsinə təhvil verilib. Faktla bağlı Masallı Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır.

Əkin sahəsini yandırdı, saxlanıldı

S abran şəhəri ərazisində Taxta Körpü su anbarının yaxınlığında 2 hektar əkin sahəsi və kol-kos yanıb. APA xəbər verir ki, polis əməkdaşları tərəfindən həmin ərazinin yandırılmasına görə rayon sakini Şakir Kamilov saxlanılıb. Onun barəsində qanunvericiliyə uyğun tədbir görülməklə, 400 manat məbləğində cərimələnib.

Ağdamda valideynləri tərəfindən zorakılığa məruz qalan körpənin vəziyyəti açıqlanıb. TƏBİB-dən verilən məlumatda bildirilib ki, 2023-cü il təvəllüdlü azyaşlı (kişi cinsli) komatoz vəziyyətdə Ağdam rayon xəstəxanasının təcili tibbi yardım şöbəsinə yerləşdirilib, daha sonra Neyrocərrahiyyə xəstəxanasına təxliyə edilib. Pasiyentin xəsarətləri təsbit edilib, diaqnoz qoyulub. Hazırda müvafiq şöbədə onun müalicəsi davam etdirilir, vəziyyəti ağırdır.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat katibi Teymur Mərdanoğlu baş vermiş hadisə barədə danışaraq bildirib ki, Ağdamda uşaqlarına işgəncə verən valideynlər valideynlik hüquqlarından məhrum edilə bilər. O qeyd edib ki, qurum tərəfindən məsələ nəzarətə götürülüb. Uşaqların valideynləri isə təqsirləndirilən şəxs qismində istintaqa cəlb olunublar. "Hazırda dövlət komitəsi və aidiyyəti qurumlar tərəfindən valideynlərin Ailə Məcəlləsinin 64-cü maddəsinə əsasən valideynlik hüquqlarından məhrum etmə məsələsinə baxılır", - deyərək Teymur Mərdanoğlu bildirib.

Ümumiyyətlə, bu kimi halların aşkarlanması üçün hansı tədbirlər görülməlidir? Necə bilmək olar ki, valideyn övladına işgəncə verir?

Avropa ölkələrində olduğu kimi, ev-ev araşdırmalar aparmaq mümkündürmü? Hansısa evdə körpəyə işgəncə verilə və bundan kimə xəbər tutmaya bilər, Avropada isə bu ehtimal minimuma endirilib.

"Bakı" hüquq şirkətinin

Övladına işgəncə verən valideynlər onları necə tapmalı?

rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Ağdamda baş verən uşaq işgəncəsi uşaqların təhlükəsizliyinin daha sərt hüquqi müdafiəyə ehtiyacı olduğunu ortaya qoyur: "Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi bu məsələdə kifayət qədər açıqdır. Məcəllənin 132-ci maddəsi uşa-

ğ a işgəncə və ya fiziki zor tətbiq edən valideynin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmasına imkan verir. Əgər bu əməllər azyaşlının sağlamlığına

zərər vurubsa, məsuliyyət daha da ağırlaşır və valideynlər uzunmüddətli həbs cəzası ilə üz-üzə qala bilərlər. Bundan başqa, Ailə Məcəlləsinin 64-cü maddəsi valideynlik hüquqlarından məhrum etmə mexanizmini nəzərdə tutur. Yəni, əgər ata və ya ana uşağın həyatını, sağlamlığını, psixoloji inkişafını təhlükə altına qoyursa, məhkəmə onları valideynlik hüququndan məhrum edə bilər. Bu, həm hüquqi, həm də sosial baxımdan uşağın qorunması üçün ən kəskin, lakin zəruri addımdır".

Natiq Ələsgərov deyib ki, bu məsələlərdə ən böyük çətinlik ondan ibarətdir ki, bir çox hallarda valideynlərin uşaqlarına qarşı zorakılığı qapalı mühitdə, yəni evdə baş verir və kənar şəxslər bunu görmür: "Cəmiyyət yalnız uşağın vəziyyəti ağırlaşanda, xəstəxanaya düşəndə və ya qonşular şikayət edəndə xəbərdarlıq edir. Avropanın bir çox ölkələrində sosial xidmət orqanları mütəmadi olaraq uşaqlı ailələrin vəziyyətini yoxlayır, həkimlər, müəllimlər, sosial işçilər uşağın bədəninə və ya davranışına zərərli təsirlər göstərən hallarda dərhal polisə və sosial xidmətə məlumat verir. Azərbaycanda isə belə sistem hələ tam otu-

ruşmayıb. Bunun üçün məktəb və bağçaların məsuliyyəti artırılmalıdır. Müəllimlər uşaqlarda döyülmə, qorxu, aqressiya əlamətlərini müşahidə etdikdə mütəliq müvafiq dövlət komitəsinə və polisə məlumat verməlidirlər. Zorakılıq səslərini eşidən, uşağın üzərində yara izləri gören qonşular, ümumiyyətlə, heç bir kəs ötür keçməməli, bu barədə müvafiq orqanlara məlumat verməlidirlər".

Natiq Ələsgərov deyib ki, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi regionlarda uşaq müdafiə mərkəzlərinin fəaliyyətini genişləndirməli, riskli ailələri mütəmadi yoxlamalıdır: "Prokurorluq və məhkəmələr belə hallarda valideynlərin valideynlik hüququndan məhrum edilməsinə dair işlərə prioritet yanaşmalı, uşaqların taleyi süründürməçiliyə qurban getməməlidir. Uşağa işgəncə cəmiyyətin ən böyük faciəsidir. Valideyn uşağı qoruyub böyütmək əvəzinə ona əzab versə, buna dövlətin müdaxiləsi vacibdir. Həmin valideyn qanunun ən sərt üzü göstərilməlidir. Hakimler belə hallarda humanizm prinsiplərindən çıxış etməkdən çəkinməlidirlər".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Rusiya haker hücumunu "halal" buyurur - rəy Fərhad Mirəliyev: "Azərbaycanın kibermüdafiəsi orta səviyyədə yuxarıdır, amma hələ kifayət deyil"

Rusiyanın Rəqəmsal İnkişaf Nazirliyi kiber hücumların həyata keçirilməsinə görə cinayət məsuliyyətinin tətbiq edilməsinə təklif edib. Nazirliyin portalında dərc olunan müvafiq normativ hüquqi akt layihəsinə görə, kiber hücumlarla kritik informasiya infrastrukturuna təsir etməyə görə məsuliyyət nəzərdə tutulurdu. İndi təhqiqatla əməkdaşlıq və təsir sxeminin hesablanması halında, təcavüzkar cinayət məsuliyyətindən azad edilə bilər.

DDoS hücumlarına görə cinayət məsuliyyətinin tətbiq edilməsi təklif olunsa da, belə hücumların Rusiyada bloklanmış resurslara yönəldiyi təqdirdə hücum edən şəxs cəzaya məruz qalmayacaq.

Bu o deməkdir ki, Rusiya xarici ölkələrin informasiya resurslarını "vuran" hakerlərə yaşıl işıq yandırır, öz informasiya resurslarına hücum edənləri isə cəzalandırmağı nəzərdə tutur. Yeni ölkə

daxilində kritik infrastrukturda hücum edənlər məsuliyyətə cəlb olunacaq, lakin xarici resurslara qarşı eyni əməliyyat aparan şəxslər toxunulmazlıq qazanaçaqlar. Başqa sözlə, Rusiya kiberhücumları dövlət səviyyəsində təşviq edir, amma yalnız xarici hədəflərə qarşı.

Bəs bu, beynəlxalq qanunlara nə dərəcədə uyğundur? Bunun Azərbaycanın informasiya resursları üçün təhlükəsi varmı?

Mövzu ilə bağlı IT mütəxəssisi Fərhad Mirəliyev "Yeni Müsavat"a danışdı. Mütəxəssis qeyd edib ki, kibercinayətkarlıqla mübarizə əksər dövlətlərin qanunvericiliyində öz əksini tapıb və buna görə ciddi məsuliyyət nəzərdə tutulur: "Məsələn, ABŞ-da yüksək səviyyəli hakerlərlə Federal Təhqiqatlar Bürosu (FBI) məşğul olur. Azərbaycanda da hüquq-mühafizə və xüsusi xidmət orqanlarının tərkibində kibercinayətkarlıqla mübarizə aparan şöbə və bölmələr mövcuddur.

Qanunvericilik baxımından isə bu məsələ yalnız yazılı qanunlarla deyil, həm də dövlətlərarası razılaşmalar və sazişlərlə tənzimlənir. Sırr deyil ki, yüksək

bilik və bacarıqlara malik olan hakerlər bəzən cəza çəkmək əvəzinə dövlətlərə əməkdaşlığa cəlb edirlər. Dövlətlər onları sadəcə cəzaçəkmə müəssisəsində saxlamaqdansa, öz maraqları naminə istifadə etməyi üstün tuturlar. Çünki belə mütəxəssislər nadir tapıntı hesab olunur və onların bacarıqları daha mühüm işlərdə faydalı ola bilər. Bu səbəbdən də bəzən qanunvericilikdə sərt qaydalar olsa belə, real həyatda dövlətlərin yanaşması fərqli olur".

Mütəxəssis DDoS hücumlarına dair deyib ki, adətən bu tip hücumlar müxtəlif ölkələrin ərazilərindən həyata keçirilir:

"Onlar çox vaxt proxy-serverlər vasitəsilə təşkil olunur. Məsələn, on minlərlə hücum baş verirsə, bu, hamısının eyni dövlətin ərazisindən gəldiyi anlamına gəlmir. Hətta fərdi kompüterlərimiz belə, istifadəçisinin xəbərdar olmadan DDoS hücumlarının bir hissəsinə çevrilə bilər. Hücumu təşkil edən şəxs bir ölkədən fəaliyyət göstərərək hücumu başqa ölkələrin ərazisindən yönləndirə bilər. Buna görə də hansısa hücumun konkret bir ölkədən qaynaqlandığını qəti şəkildə demək mümkün deyil".

F.Mirəliyevin dediyinə görə, DDoS hücumlarına qarşı müdafiə üsulları məlumdur və bu hücumlar gözlənilməz sayılır: "Onlar üçün əvvəlcədən texniki hazırlıq aparmaq, mümkün sənədləri hesablamaq və adekvat cavab mexanizmi qurmaq

mümkündür. Burada əsas rol mütəxəssislərin bilik və bacarıqlarına düşür. Hücumu təşkil edənləri bir-bir məsuliyyətə cəlb etməkdən daha vacibi, ümumi müdafiə sistemini gücləndirməkdir. Müdafiə nə qədər güclü olsa, hücumun haradan edilməsindən asılı olmayaraq, onun qarşısını almaq mümkündür.

Azərbaycanın DDoS hücumlarına hazırlığına gəldikdə isə, dəqiq olaraq nə tam müsbət, nə də mənfi cavab vermək mümkündür. Ötən hücumlarda gördük ki, qısamüddətli də olsa müəyyən problemlər yarandı:

mobil tətbiqlər və ödəniş sistemləri dayandı, ictimai işə obyektlərində kartla ödəniş mümkün olmadı, insanlar ictimai nəqliyyatdan istifadə edərkən çətinliklər yaşadı. Bu da müdafiənin hələ kifayət qədər güclü olmadığını göstərdi.

Bununla belə, düşünürəm ki, Azərbaycanda orta səviyyədən yuxarı hazırlıq mövcuddur. Əsas odur ki, ötən hücumlardan dərslər çıxarılsın və kibertəhlükəsizlik sistemi daha da təkmilləşdirilsin".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Qaçıb canını qurtarmaq istədi, amma ABŞ onu Putinə qaytardı

Rusiya hərbi Artıom Vovçenko (1992-ci il təvəllüdlü) ordudan qaçaraq Ukraynaya qarşı müharibədə iştirakdan imtina edib, lakin ABŞ-da sığınacaq ala bilməyib.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadla xəbər verir ki, o, avqustun 27-də daha 64 rusiyalı ilə birlikdə ABŞ-dan deportasiya edilərək Rusiyaya göndərilib.

Vovçenko 19 oktyabr 2022-ci ildə Ermənistanda - Gümrüdə yerləşən hərbi hissəni özbaşına tərk edib. Bundan dərhal sonra onun barəsində Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 337-ci maddəsi ("hissəni özbaşına tərk etmə") ilə cinayət işi açılıb.

Vovçenko həmin vaxtdan axtarışa verilib və müxtəlif ölkələrdə gizlənərək yaşamağa məcbur olub.

2024-cü ilin iyulunda o, Meksika sərhədində ABŞ hakimiyyətindən siyasi sığınacaq istəyib. Lakin nə Ədliyyə Nazirliyi, nə də məhkəmə onun arqumentlərini qəbul edib.

Onun Rusiyaya qaytarılacağı halda ölüm təhlükəsi ilə üzləşəcəyini sübut etmək mümkün olmayıb.

Mənbələrin məlumatına görə, ABŞ rəsmiləri deportasiya zamanı Vovçenkoyu və digər rusiyalıları qandallayaraq "Boeing 777-200" təyyarəsi ilə Kubaya, oradan isə Qahirəyə göndərəcəklər. Burada onlar misirli rəsmilərə təhvil verilib və sonra Moskvaya yola salınıblar. Vovçenko yalvararaq Rusiyaya göndərilməməsinə istəşə də, o, zorla təyyarəyə mindirilib və kresloya bağlanıb.

Moskvanın Domodedovo hava limanında Vovçenkoyu FTX, Daxili İşlər Nazirliyi və hərbi polis əməkdaşları qarşılayıb. O, güc tətbiq olunmaqla saxlanılıb. İndi onu 337-ci maddə ilə məhkəmə hökmü və çox güman ki, birbaşa cəbhəyə göndərilmə gözləyir.

□ **Musavat.com**

ABŞ-da kəşfiyyat qalmaqlı: Tulsı Qabbard Rusiyada işləyən agenti açıqladı

ABŞ milli kəşfiyyat direktoru Tulsı Qabbard gizli agentin adını dərc etməklə ciddi qalmaqla səbəb olub.

Musavat.com "Qordon" kanalına istinadən xəbər verir ki, bu barədə The Wall Street Journal məlumat yayıb.

Söhbət Rusiyada uzun illər gizli fəaliyyət göstərmiş Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin (MKİ) əməkdaşından gedir.

Qabbard 37 vəzifəli şəxsin adının yer aldığı siyahı açıqlayıb. Onlar dövlət sirrinə çıxış hüququndan məhrum ediliblər. Siyahıya 2016-cı ildə ABŞ seçkilərinə Rusiyanın müdaxiləsi ilə bağlı qiymətləndirmələrdə iştirak etmiş və ya 2019-cu ildə prezident Donald Trampın impiçmenti ilə bağlı məktubu imzalamış şəxslər daxildir.

Siyahıda həmçinin bir MKİ əməkdaşının da adı olub.

Mənbələrin bildirdiyinə görə, Qabbard bu şəxsin məxfi missiyasından xəbərsiz olub və onun ofisi siyahını dərc etməzdən əvvəl MKİ ilə ciddi məsləhətləşmələr aparmayıb. Qabbard isə öz növbəsində hərəkətini prezident Trampın göstərişi ilə əsaslandırıb.

MKİ açıqlamasında xəbərdarlıq edib ki, agentin kimliyinin açıqlanması idarənin örtük sistemini təhlükə altına qoya, həmçinin xarici hökumətlərlə əməkdaşlığa ciddi ziyan vura bilər.

Qeyd olunur ki, adı açıqlanan agent 20 ildən artıqdır kəşfiyyat sisteminə çalışır, 2014-2017-ci illərdə isə Milli Kəşfiyyat Şurasında Rusiya və Avrasiya üzrə baş ekspert olub.

□ Musavat.com

Portuqaliya prezidenti Trampı rus agenti adlandırdı

Xəbər verildiyi kimi, Portuqaliya prezidenti Marselu Rebeło de Souza ABŞ prezidenti Donald Trampı "rus agenti" adlandıraraq dünya gündəminə damğa vurub. Bu sərt bəyanat bir çox ölkələrin, xüsusilə də Qərbi paytaxtlarının mövqeyini öyrənmək üçün yeni testə çevrilib.

Musavat.com xəbər verir ki, məşhur rus publisisti Aleksandr Nevzorov bu açıqlamaya münasibət bildirib. Onun sözlərinə görə, artıq "əsrin ən dəhşətli ehtimalı" açıq şəkildə səsləndirilib və məsələ dövlət başçısı səviyyəsində legitimləşib:

"Pandora qutusu açıldı. Bu, təsadüfi bir şeyə yox, nüfuzlu ölkənin prezidentinin sözləridir. Amma qərbelik ondadır ki, adətən daha kiçik və az əhəmiyyətli bəyanatlara yüzlərlə prezident, nazir və analitik dərhal reaksiya verir. Burada isə - tam sükut. Hamı mövzudan yan keçir. Bu, adətən 'həqiqət şeytani' pəncərədən baxanda baş verir", - deyir Nevzorov yazıb.

Publisist qeyd edib ki, Trampın özü də sonda bu ittiham cavab vermək məcburiyyətində qalacaq: "O, Ukrayna mövzusunda 'yorulduğunu' desə də, bu müharibə artıq onun şəxsi bioqrafiyasının bir hissəsinə çevrilib. Həm də bu onun insani və prezidentlik keyfiyyətləri üçün ən mühüm imtahanlardan biridir".

Nevzorovun iddiasına görə, Rebeło de Souza'nın çıxışı ilə açılan mövzu Trampın siyasi gələcəyi üçün qaçılmaz sınağa çevriləcək.

□ Musavat.com

Separatçıların 2 sentyabr hazırlığı - Bakıdan sərt xəbərdarlıq

Paşinyan sülhə qarşı mitinqə icazə verəcək?

2023-cü ildə keçirilən anti-terror əməliyyatı ilə süqut etmiş "artsax" adlı qondarma qurum Ermənistanda fəaliyyətini davam etdirir. Separatçıların oyuncaq "dövlət naziri" Njde İskənderyan vətəndaşları sentyabrın 2-də keçiriləcək mitinqə dəvət edib.

"2 sentyabr xalqımızın müasir tarixinin ən mühüm səhifələrindən biridir: bu, "artsax" xalqının güclü iradə və sarsılmaz ruhla öz müstəqilliyini - azad və ləyaqətlə yaşamaq üçün ayrılmaz hüququnu elan etdiyi gündür".

O deyib: "Bu gün bir çoxumuz müxtəlif şəhərlərə və ölkələrə səpələnmiş olduğumuz zaman, biz həmişəkindən daha çox xatırlamalıyıq ki, "artsax" sadəcə bir ərazi deyil, bizim şəxsiyyətimiz, tariximiz və əvəzolunmaz dəyərimizdir. Sentyabrın 2-də gəlin bir araya gələk, səsimizi ucaldaq, tariximizi unutmadığımızı, haqqımızdan əl çəkmədiyimizi, gələcək üçün mübarizə apardığımızı göstərək", - deyir mitinqə çağırış edib.

Həmçinin Daşnaksütun partiyasının lideri İşxan Saqatelyan da sentyabrın 2-də İrəvanın Azadlıq meydanında keçiriləcək mitinqə hamını dəvət edib. "Artsaxın müstəqillik gününə həsr olunmuş mitinq keçiriləcək. Bu gün illərdir ki, erməni xalqının mübarizə və qələbə simvolu kimi qeyd olunur. "Artsax" məsələsi həll olunmayıb.

Azadlıq meydanında onlar "artsax" sakinlərinin öz vətənlərinə qayıtmaq hüququndan, məhbusların qaytarılmasından, ümumiyyətlə, hazırkı hakimiyyətin güc təhdidi altında xalqın adından xəyanətkarlığına səndərlər imzalamaya haqqı olmadığından danışıcaqlar. Xalqın kollektiv hüquqları var ki, onlar qorunmalıdır", - o deyib.

Saqatelyanın sözlərinə görə, hakimiyyətin "artsax məsələsi"ni qapanmış kimi təqdim etmək cəhdləri özünü aldatmadır: "Xalqımız bununla razılaşmır, çünki 2023-cü ildə Azərbaycan tərəfindən həyata keçirilən soyqırımı və etnik təmizləmə nəticəsində insanlar öz vətənlərinin bir hissəsindən məhrum ediliblər və bundan sonra məsələnin bağlandığını söyləmək yolverilməzdir".

Saqatelyan mitinqin əsas mövzularından birinin "hərbi əsirlərin problemi" olacağını vurğulayıb. "Hakimiyyətin qondarma sülh bəyanatlarına baxmayaraq, soydaşlarımız Bakı həbsxanalarında qalmaqla davam edir, Azərbaycan qoşunları isə suveren Ermənistan ərazisindədir. Mitinq zamanı bu tələblər və mövqelər aydın şəkildə ifadə olunacaq".

Göründüyü kimi, sülhə qarşı pozuculuq fəaliyyəti göstərən hər də cəfəng fikirlər səsləndirir, mitinqə çağırırlar. Bakı və İrəvan 8

avqustda sülh mətnini paraflayıb. Faktiki, saziş imzalanıb. Paşinyan Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu təsdiq edib və bu günlərdə brifinqdə deyib ki, "Qarabağ hərəkəti"na imkan verməyəcək.

O zaman separatçıların və revanşist-radikal qüvvələrin 2 sentyabr hərəkətinə - mitinqə şərait yaradacaqmı?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Musavat"a bildirdi ki, ermənilər bu cür təxribatları bundan sonra fasiləsiz olaraq edəcəklər. Çünki bu cür təxribatlar ermənilərin bədbəxt mübarizə formasıdır: "Bunlar illər boyu qətliaamlar, cinayətlər törədirlər və nəhayət, onun cəzasını alandan sonra bütün dünyada başlayırlar özlərini yazıq, əzilən toplum kimi göstərməyə. Necə ki, 100 ildən artıqdır dünyaya şivən salıb Türkiyəni ermənilərə qarşı guya soyqırım törətməkdə şərhləyirlər, bundan sonrakı yüz ildə də yəqin ki Azərbaycanı guya onlara qarşı "soyqırım", "etnik təmizləmə"də ittiham edib dünyanı aldatmağa çalışacaqlar. Ermənilər Qarabağdan könüllü köçüb getdilər və bu hadisə dünyanın gözü qarşısında baş verdi. Bu köç zamanı bir nəfər də olsun erməni ölmədi, yaralanmadı. Bu da bütün dünyaya bəllidir. Belə olduğu halda ənənəvi erməni xis-

ləti ilə "bizə qarşı soyqırım həyata keçirilib" vay-şivəni gülüncdür. Ermənilərin bir xeyli yüz il öncə necə yanlış yoldaydılarsa, indi də eyni yanlış yola davam edirlər. İçərilərində az sayda normal düşüncəli adamlar var. Nikol Paşinyan və bu cür düşüncələr açıq deyirlər ki, yüz ildən artıqdır "soyqırım" hay-küyü ermənilərə, Ermənistanə heç nə verməyib və bundan sonra da verməyəcək".

Partiya sədri vurğuladı ki, köhnə ənənəvi xəstə erməni xəttinə indi də Qarabağ ermənilərinin guya "soyqırım" edildiyi uydurmalarını əlavə edirlər: "Ermənistan bu xətti Daşnaksütun, Robert Köçeryan, Serj Sərkisyan və onların əlaltıları kimi Qarabağdan köçmüş tör-töküntülər aparırlar və aparaçaqlar. Digər xətt isə Nikol Paşinyanın apardığı xətdir. Paşinyanın apardığı xəttin güclənmə ehtimalı çoxdur. Çünki artıq ermənilərin də içərisində başa düşənlər var ki, ənənəvi zərərli xətt onlara xeyir gətirərsə deyil. Ona görə də Paşinyanın göstərdiyi yolla, xəttlə getsələr, bəlkə, onda Ermənistanın gələcəyi ola bilər. Mitinq icazə verilib-verilməyəcəyinə gəlincə, ola bilər ki, Paşinyan demokrat olduğunu nümayiş etdirmək üçün 2 sentyabrda mitinqə imkan verəcək. Mitinqə icazə verilsə belə, onun heç bir nəticəsi olası deyil. Bir qrup başıpozuq erməni yığışib çığır-bağır salıb dağılışıcaq. Onların tərəfdarları getdikcə azalır. Mitinq olsa, bu bir daha görünəcək. Mənasız, perspektivsiz fəaliyyətə ciddi bir xalq dəstəyinin olacağı gözlənilmir. 2 sentyabrda nəzərdə tutulan mitinq baş tutsa da, bu, sülh prosesinə təsir etməyəcək. Çünki kiçik qruplardır və sosial bazaları yoxdur".

A.Nağı dedi ki, Rusiya həmin ağılsız revanşist qüvvələrdən istifadə etməyə, onların aksiyalarını kövrükləməyə çalışacaq. Amma yenə də ciddi nəticə olmayacaq: "2 sentyabrda keçiriləcək mitinqin geniş və davamlı vüsət alan aksiyalara çevrilməsi mümkün deyil".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Musavat"

Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan Ermənistan, Rusiya və Azərbaycan liderlərinin 9 noyabr 2020-ci il üçtərəfli bəyanatının qüvvədən düşdüyünü bildirdi. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, brifinqdə bu məsələyə toxunan Ermənistan lideri deyib ki, “noyabrın 9-na qayıtmağa ehtiyac yoxdur”. “9 noyabr 9 noyabrda qaldı”, - Paşinyan əlavə edib.

Məlum olduğu kimi, avqustun 8-də Azərbaycan və Ermənistan liderləri Vaşinqtonda sülh müqaviləsinin mətnini parafılayıblar. ABŞ prezidentinin iştirakı ilə onlar görüşün nəticələri haqda bəyannamə imzalayıblar. Bəyannaməyə əsasən, Ermənistanın cənubundan keçməklə Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında Zəngəzur dəhlizi (Tramp yolu) ilə maneəsiz əlaqə yaranacaq.

dan çıxmayıb. 2020-ci ildə Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan arasında bağlanan 10 noyabr bəyanatında göstərilir ki, regional nəqliyyat əlaqəsi üzrə nəzarəti Rusiya sərhədçiləri həyata keçirəcək. Vaşinqtonda keçirilən görüşdə Prezident Trump deyib ki, “Tramp marşrutu” amerikalı şirkətlərə 99 illiyinə icarəyə veriləcək. Mariya Zaxarova xatırladı ki, Ermənistan Avrasiya İqtisadi İttifaqının

Paşinyandan Putinə Şanxay ərəfəsi demarsı - Bakı da qoşulacaqmı?

Beş ildir 9-cu bəndi reallaşmayan 10 noyabr bəyannaməsinin arxivə göndərilməsinin zamanı çatdı; Rusiya hələlik susur, Ermənistan üçün sürpriz hazırlayacaqmı?

O cümlədən, Zəngəzur dəhlizinin ABŞ şirkətinə icarəyə verilməsi ilə bağlı razılıq əldə edilib. Bu isə o deməkdir ki, 10 noyabr 2020-ci ildə Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya arasında imzalanan üçtərəfli bəyanata ehtiyac qalmayıb. Xüsusən də onun 9-cu bəndinə. Hansı ki, orada dəhlizə Rusiya sərhədçilərinin nəzarət etməsi öz əksini tapmışdı.

Lakin indiyə qədər rəsmi şəkildə üçtərəfli sazişin qüvvədən düşdüyü haqda bəyanat olmamışdı. İlk dəfədir ki, Ermənistan hökumətinin başçısı bunu elan edir. Bunun ardınca Azərbaycandan da oxşar açıqlamanın gələcəyi istisna edilmir. Buna Rusiyanın necə reaksiya verəcəyi maraq doğurur. Çünki rəsmi Moskva tez-tez 10 noyabr (İrəvan üçün 9 noyabr - red.) sənədinə istinad edir. Vaşinqton razılaşmalarından sonra da Kreml vaxtaşırı üçtərəfli bəyannaməni və üçlü komissiyaların fəaliyyətini xatırladır. Rəsmi Moskva hələ də ümidini itirməyib ki, 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli bəyannamənin 9-cu bəndinin icrası zamanı onun sərhəd qoşunları təhlükəsizliyi təmin edəcəklər.

Rusiya XİN sözçüsü Mariya Zaxarova Zəngəzur dəhlizi - Tramp dəhlizi ilə bağlı razılaşmaya reaksiyası zamanı bildirmişdi ki, regional kommunikasiyaların açılması ilə bağlı Rusiya iştiraklı üçtərəfli razılaşmalar hələ də aktualdır və tərəflərdən heç biri onlar

üzvüdür və “tranzit yükdaşımalarnın təşkilində bu faktor nəzərə alınmalıdır”. Rusiya XİN sözçüsü onu da vurğulayıb ki, hazırda Ermənistan-İran sərhədini rus sərhədçiləri qoruyur. Zaxarovanın bu açıqlamasına Bakı və İrəvan reaksiya verməyib.

Paşinyanın açıqlaması yəqin ki, Rusiyanı qəzəbləndirəcək. Amma Ermənistan rəhbərliyinin Rusiya ilə konfrantasiyaya gedəcəyi də az inandırıcıdır, çünki qarşıdan tələyüklü seçkilər gəlir. Üstəlik, Paşinyanı Moskvada gözləyirlər və çox güman ki, səfər reallaşacaq. Eyni zamanda, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı Zirvəsi çərçivəsində Paşinyanın Putinlə görüşə səy göstərə biləcəyi də ehtimal olunur. Düzdür, hələlik Kreml ikitərəfli görüşlərlə bağlı son sözünü deməyib, amma istisna da deyil. Çünki Ermənistanda Gümrüdəki hərbi baza, həm də 10 noyabr bəyannaməsi ilə bağlı müzakirələr Rusiyanı narahat etməyə bilməz.

Təsədüfü deyil ki, Vaşinqton razılaşmalarından bir neçə gün sonra Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk İrəvanda kommunikasiyaların açılması məsələsi ilə bağlı Bakı ilə üçtərəfli görüşün mümkünlüyünü müzakirə edəcəyini açıqlamışdı. Əvvəlcə İrəvana səfər edən M.Overçukun Ermənistanda Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının blokdan çıxarılması məsələləri müzakirə olunacağını demiş-

di. Amma sonradan erməni mediası danışıqlarda razılaşmanın əldə olunmadığını iddia etdi.

Əgər Azərbaycan da eyni mövqedən çıxış edərsə, Rusiya Bakı və İrəvanın qəranı ilə hesablaşmaq məcburiyyətində qalacaq. Ermənistanın Baş naziri Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) Çindəki sammitində Azərbaycan, Türkiyə və Rusiya prezidentləri ilə görüşlərin mümkünlüyünü də istisna etməyib. Yeni belə bir görüş gözləntisi ərəfəsində onun çıxışı Rusiyada diqqətlə izlənməkdədir. Azərbaycan sözsüz ki, üçtərəfli bəyannamənin qüvvədən düşməsinə dünəndən razıdır. Sadəcə, bir mexanizm olmalı və tərəflər 10 noyabr sənədindən çıxdıqlarını bəyan etməlidirlər.

Maraqlıdır, Rusiya Paşinyanı geri çəkilməyə vadar edə, yaxud ona sürpriz hazırlaya bilərmə?

Deputat Sahib Aliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında öncə vacib məqama diqqət çəkdi: “Avqustun 8-də Vaşinqtonda Donald Trampın şahidliyi ilə imzalanan Birgə Bəyannamə və özəlliklə də orada Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı 4-cü maddə əslində de-fakto 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli Bəyanatın üstündən tam xətt çəkmək demək idi. Nikol Paşinyan bu açıqlamasıyla sadəcə baş verəni təsbit edib”.

Azərbaycan tərəfdən bununla bağlı rəsmi açıqlamanın olub-olmayacağına gəlisdə, Milli Məclis üzvü xatır-

latdı ki, Qarabağ üzərində suverenliyimizin tam təminindən və Rusiyanın hərbi kontingentinin oranı tərk etməsinə sadəcə həmin sənəddəki 9-cu maddəyə görə aktuallığını saxlayırdı: “Və bu maddə bizim üçün Naxçıvana maneəsiz gediş-gəliş baxımından önəmli idi, Ermənistan Vaşinqtonda bununla razılaşırdı. İndi Rusiya sərhədçiləri orada olacaqlar, ya Marsdan kimsə gələcək bu, Ermənistanla onlarlıq məsələdir, bizlik yox. Ona görə də Rusiyanın Zəngəzurdan uzaqlaşdırılmasını elə məhz Ermənistan rəhbərliyinin bildirməsi daha doğrudur və bizim maraqlarımıza da daha çox cavab verir”.

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə isə qeyd etdi ki, Paşinyan Rusiyanın iştirakı ilə 10 noyabr üçtərəfli Birgə Bəyannamədən çıxmaqla, Rusiyanın Zəngəzur dəhlizinə nəzarət mexanizmi iddialarının üzərindən xətt çəkmiş oldu: “Çünki Kremldə 10 noyabr üçtərəfli Birgə Bəyannamənin qüvvədən düşdüyünü və 9-cu bəndin yerinə yetirilməsi vurğulanır. Paşinyan 8 avqust Vaşinqtonda üç tərəfli Birgə Bəyannamənin 10 noyabr üçtərəfli Birgə Bəyannaməni demontaj etdiyini mesajını verdi. Bu, Paşinyan tərəfindən Rusiyanın Ermənistanda siyasi nüfuz üçün əlində olduğu sənəddən çıxması deməkdir. Azərbaycan üçün 10 noyabr Birgə Bəyannamənin bütün bəndləri yerinə yetirilib. Ərazilər işğaldan azad olunub, suverenlik bərpa edilib. 8 avqustda Zəngəzur dəhlizinin açılması razılaşdırılıb. Zəngəzur Ermənistanın yurisdiksiyasındadır və Rusiya məhz onun ərazisində nəzarət mexanizmi əldə etməyi planlaşdırırdı. Ona görə də bu iş daha çox Paşinyanın üzərinə düşürdü. Ona görə də 10 noyabr Üçtərəfli Birgə Bəyannamənin tarixdə qaldığını elan etdi”.

Ekspert güman etmir ki, Moskvanın təzyiqləri ilə Nikol

Paşinyan geri çəkilecək: “Pekində prezident Putinlə görüşündə də öz mövqeyində qalacaq. Onsuz da Putinlə Paşinyanın dəfələrlə görüşü olub, amma dəyişən bir proses olmayıb. Nikol Paşinyan öz siyasi gündəmini davam etdirir. Təbii ki, Azərbaycanda 10 noyabr Birgə Bəyannamənin əhəmiyyətsiz olduğunun fərqi vardır. Onsuz da bu Bəyannamə fiaskoya uğrayıb. Azərbaycan açıq vurğulamasada da, fərqi vardır ki, artıq bu Bəyannamə yoxdur”. M.Əsədullazadə bildirdi ki, Azərbaycan üçün yeni realıq formalaşmış: “Əgər, Zəngəzur dəhlizi

ilə bağlı 10 noyabr Birgə Bəyannaməsinə Rusiya yerinə yetirmədisə, növbəti dəfə bununla bağlı yeni bəyannamə digər ölkənin iştirakı ilə imzalanırsa, əvvəlki bəyannamə qüvvədən düşmüş sayılır”.

Siyasi şərhçi vurğuladı ki, ŞƏT-in zirvə görüşündə Paşinyan Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşəcək: “Həmçinin prezident İlham Əliyevlə də görüş mümkündür. Bu görüşdə əldə olunmuş razılaşmaların icra mexanizmi müzakirə olunacaq”.

□ E.PAŞASOY,
“Yeni Müsavat”

Kremlin adamı seçki hazırlığına başladı

Rusiya vətəndaşı, Ermənistanda həbsdə olan iş adamı Samvel Karapetyan seçkilərə hazırlaşır. Tribuna.info.az xəbər verir ki, “Bizim yol” xalq hərəkatının təqdimatı zamanı koordinasiya şurasının baş icraçı direktoru, “Tashir Group” şirkətlər qrupunun vitse-prezidenti Narek Karapetyan bu barədə bildirib.

O, xüsusilə qeyd edib: “Burada hakimiyyətin fəaliyyət tərzini mühüm rol oynayır. Təəssüf ki, insanlar müxalifətin sərəmət redaktorundan dövləti birləşdirən şəxsiyyətə çevrilə bilmədilər ki, bunu cəmiyyətimiz alqışlayacaq.”

Müxalifətin haqsızlıqlardan yaranan nifrəti vəziyyətə soyuq və emosional baxmağa mane olur. İllər əvvəl hakimiyyətə gələn qrup bizi qürurlu vətəndaş adlandırdı, biz də sevinirdik. Bu gün bizi başqa bir şeyə inandırır, deyirlər ki, millətimiz boyun əyib barışmalıdır, millətimizin yolu yoxdur, ölkəmizin inkişafı düzgün və ardıcıl işdə deyil, qonşularımıza təslim olmaqda, milli rəmzləri itirməkdə, fərqlənməməkdədir”.

Daha sonra qeyd edib: “Biz milli xeyriyyəçi Samvel Karapetyanın tərəfdarları və tərəfdarları özümü məxsus şəkildə könüllülər hərəkatının yaradılmasını elan edirik. Bu o deməkdir ki, biz daha partiya, konkret olaraq Samvel Karapetyanın dediyi kimi, prinsipial olaraq yeni siyasi qüvvə yaratmayacağıq? Xeyr, bu o demək deyil. Bu, görməli olduğumuz işin yalnız birinci mərhələsidir. Ermənistanda yaxın vaxtlarda seçki prosesləri gözlənilir və qanunvericilikdə nəzərdə tutulduğu kimi, bu proseslərdə iştirakın ən uyğun yolu partiyaların iştirakıdır. Fəaliyyətimizin ikinci mərhələsində isə hərəkat əsasında yaradılacaq partiya vasitəsilə hazırladığımız peşəkar proqram və layihələri dövlət proqramlarına çevirməyə hazırlaşırıq. Əminlik ki, 2026-cı ildə keçiriləcək seçki prosesləri nəticəsində bunu bacaracağıq”.

Minsk qrupunun “meyiti” basdırılır - Rusiya da razı

Rusiya ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılması ilə bağlı Azərbaycan və Ermənistanın birgə qərarını dəstəkləyir.

APA xəbər verir ki, bu barədə Rusiyanın ATƏT-dəki daimi nümayəndəsi Aleksandr Lukaşeviç bildirib.

Onun sözlərinə görə, ATƏT-in Minsk qrupunun 2025-ci ilin dekabrına qədər tam ləğv edilməsi planlaşdırılır: “Burada söhbət üç institutun - Minsk qrupunun, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsinin və planlaşdırma qrupunun işinə xitam verilməsindən gedir”.

Lukaşeviç Minsk qrupunun saxlanmasının məqsəddüyükün olmaması ilə bağlı Azərbaycan və Ermənistanın mövqeyini nəzərə alaraq, onun ləğvinin qarşısını almaq üçün heç bir əsas görmədiklərini qeyd edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun sözlərinə görə, Minsk qrupunun ləğvi barədə 1 sentyabrda qərarın qəbulu gözlənilir.

Təşkilatdan ATƏT-in Minsk qrupunun sentyabrın 1-də ləğvi ilə bağlı qərar layihəsi təsdiq üçün iştirakçı dövlətlərə təqdim edildiyi bildirilib.

Xatırladaq ki, ATƏT-in Minsk qrupunun həmdərlərinin tərkibinə ABŞ, Fransa və Rusiya daxildir. ATƏT konsensus əsasında fəaliyyət göstərir, yeni 57 iştirakçı dövlətin hamısı hər hansı bir qurumun və ya mexanizmin yaradılması, dəyişdirilməsi və ya ləğv olunması məsələsində razılığa gəlməlidir.

Belə ehtimallar var idi ki, Minsk qrupunun üç həmsədrindən biri olan Rusiya Minsk qrupunun de-yure buraxılmasına veto qoyacaq. Lakin indi Rusiyadan verilən bu açıqlama məsələ ilə bağlı konsensusa gəlinəcəyi və Minsk qrupunun de-yure ləğvinin yaxın günlərdə baş tutacağı ehtimalının gücləndirir.

Beləliklə, 24 mart 1992-ci ildə, Helsinkidə keçirilmiş ATƏT (o vaxt ATƏM) Nazirlər Şurasının əlavə iclasında Ermənistan və Azərbaycan arasında Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli üçün yaradılan, lakin heç bir əməli addım atmayan bir beynəlxalq təsisat yaxın zamanlarda rəsmi olaraq ləğv olunaraq bütün reyesterlərdən çıxarılacaq və keçmişə çevriləcək. Bu hadisə həm də Azərbaycanın döyüş meydanında, hərbi-siyasi yolla münaqişəni həll etdiyini ATƏT-in rəsmi qərarı ilə təsdiqləyəcək. Bu qərar isə ATƏT tarixində ilk və nadir hadisə kimi yadda qalacaq. Veriləcək qərar münaqişənin rəsmən həll olunduğunu və bu səhifənin qapandığını beynəlxalq səviyyədə təsdiqləyəcək.

■ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

“Ermənistan ərazisində Azərbaycana məxsus anklavlar var”. Bunu Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan deyib. “Eksklav-anklavlar mövzuna gəlincə, mən əvvəllər bu mövzuya ətraflı toxunmuşam və bu da həll edilməli olan məsələdir. Hətta mən və Ermənistan hökuməti, Ermənistanın heç bir hökuməti eksklav-anklavlar məsələsindən imtina edə bilməz”, - baş nazir qeyd edib.

Paşinyan bunların suveren Azərbaycan əraziləri olduğunu, bunun Almatı bəyannaməsində əks olunduğunu vurğulayıb. Paşinyan Gədəbəy rayonu ərazisin-

də yerləşən Başkəndin də onlara məxsus olduğunu iddia edib.

Xatırladaq ki, Ermənistan ərazisində Azərbaycana qaytarılmalı olan Sofulu, Kərki, Barxudarlı və Yuxarı Əskipara kəndləri yerləşir. Başkənd Azərbaycan torpağıdır və SSRİ dövründə digər ərazilərimiz kimi “otlaq və əkin sahəsi” adı altında ermənilərə bağışlanıb. Digər tərəfdən, bu kəndin strateji əhəmiyyəti onun qaytarılmasının Azərbaycanla tək cəcoğrafi yox, hərbi baxımdan da itkilər vəd edir. Bu vəziyyət “anklavlar

məsələsi necə həll edilməlidir” sualını ön plana çıxarır.

Ekspertlərə görə, həll yollarından biri kəndlərin “barter” edilməsidir - Başkənd bizdə qalır, Qazaxın üç kəndi və Kərki ermənilərdə. Ermənistan bunda maraqlıdır. İrəvan anlayır ki, Başkənd

azad etməlidir. Həmin kəndlərdən biri Naxçıvana, qalan üçü isə Qazax rayonuna daxildir. Kərki kəndində ermənilər məskunlaşdırılsa da, Sofulu, Barxudarlı və Yuxarı Əskipara ermənilər tərəfindən yandırılıb, məhv edilib. Ermənistan

oktyabrın 18-də Ali Sovetin sessiyasında tarixi sənəd - Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktı qəbul edilib. Bu sənədə görə, Azərbaycan ADR-in varisi-dir və Rusiya tərəfdən işğalə məruz qalıb. Eyni zamanda SSRİ-nin təşkili haqqında

ından çıxarılmasına və iqtisadi müstəqillik qazanmasına gətirib çıxarardı. Həmçinin sülh müqaviləsinin imzalanmasından və münasibətlərin normallaşmasından sonra çox ehtimal ki, Ermənistan Azərbaycanın bazarlarına və

Ermənistan Başkənddən əl çəkmir - anklavlar düyünü

Azərbaycan bunun müqabilində İrəvanla bu kəndi razılaşdırı bilər...

di alsalar da, erməni əhalisinin burada yaşaması qeyri-mümkün olacaq: SSRİ dövründə kənddə yaşamış ermənilər geri qayıtmaq istəmədiklərini bildiriblər. Kərki kəndi Azərbaycana Ermənistanın Şimal-Cənub magistral yoluna, Qazaxın üç kəndi isə Ermənistan-Gürcüstan magistral yoluna nəzər etmək imkanı verir.

Bəs bu düyün necə çözüləcək?

Politoloq Əli Orucov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında Paşinyanın bu iddialarının Ağ Evdə paraflan sülh sənədinə birbaşa zidd olduğunu söylədi: “Avqustun 8-də Ağ Evdə prezident Donald Trampın vasitəçiliyi ilə prezident İlham Əliyev və baş nazir Nikol Paşinyanın “Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında saziş”in paraflanması Bakının yürütdüyü xarici siyasətinin tənənəsi və cəbhədə qazanan qələbənin diplomatik davamı idi. Həmin sənəd demək olar ki, Azərbaycanın irəli sürdüyü təkliflər əsasında hazırlanıb. Bu tarixi hadisə həm də Cənubi Qafqazda dayanıqlı sabitliyə, sülhə, təhlükəsizliyə, rifaha və əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə yeni imkanlar açılmasını daha da yaxınlaşdırdı. Sazişin 1-ci bəndinin şərtlərinə görə tərəflər keçmiş SSRİ respublikaları arasında sərhədlərin müvafiq müstəqil dövlətlərin beynəlxalq sərhədlərinə çevrildiyini və beynəlxalq birlik tərəfindən bu şəkildə tanındığını təsdiq edərək, bir-birinin suverenliyini, ərazi bütövlüyünü, beynəlxalq sərhədlərinin toxunulmazlığını və siyasi müstəqilliyini tanıyırlar. Paraflanmış sazişə uyğun olaraq Ermənistan işğal altında saxladığı Azərbaycanın 4 kəndini (Kərki, Sofulu, Barxudarlı və Yuxarı Əskipara)

Gədəbəyin Başkəndinə iddia edir. Əgər paraflan saziş əsas götürülsə ərazilər qaytarılmalıdır. Lakin burda diqqətçəkən vacib nüans mütləq nəzərə alınmalıdır. O da Başkəndin əzəli Azərbaycan ərazisi olmasıdır. Həmin torpaqlar keçmiş SSRİ-nin müstəmləkəsi dövründə Moskva tərəfindən Azərbaycanın rəyi nəzərə alınmadan Ermənistanə otlaq sahəsi kimi erməngən edilib. Qanunsuz olaraq, orada sonradan ermənilər məskunlaşdırılması aparılıb. Heç bir halda Başkənd Ermənistanə verilə bilməz. Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı qəhrəman gədəbəylilərin əzmkarlığı sayəsində tarixi ədalət bərpa edilərək Başkənd əsl sahiblərinə qaytarılıb. Başkənd hüquqi baxımdan da Azərbaycanın tərkibində qalmalıdır. Çünki 30 avqust 1991-ci il Ali Sovetin növbədənke-nar sessiyasında gərgin müzakirələrdən sonra “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında” bəyannamə qəbul olunub. Sənəddə Azərbaycan Respublikasının 1918-1920-ci illərdə mövcud olmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olduğu vurğulanıb. 1991-ci il

1922-ci il 30 dekabr tarixli müqavilə etibarsız hesab edilib. Odur ki, Ermənistanın Başkəndə iddia etməsi ölkəmizə qarşı ərazi iddiası kimi başa düşülməlidir və bu da Ağ Evdə paraflan sülh sazişinə ziddir”.

Politoloq sülh üçün Azərbaycanın Ermənistanə kifayət qədər ərazi güzəştlər etməsindən də söz açdı: “Nəinki Başkənd, Göyçə və Zəngəzur da SSRİ dövründə Ermənistanə hədiyyə edilib. Yuxarıda sadalanan sənədlərə istinad etsək, o zaman Bakı SSRİ dövründə Ermənistanə qanunsuz verilən bütün əraziləri tələb etməkdə tam haqlıdır. Ancaq bunu etmir. Düşünürəm ki, bunun müqabilində İrəvanla Başkəndin Azərbaycanın tərkibində saxlanılması razılaşdırıla bilər. Bununla belə, Bakı yenə xoş məram göstərər Ermənistanın dünyaya açılmasına, iqtisadi, ticari, tranzit və digər sahələr üzrə inteqrasiyasına şərait yarada bilər. Gələcəkdə özünü necə aparmasından asılı olaraq enerji təhçizatına dəstək verməyi də nəzərdən keçirmək mümkündür. Bu da nəticə etibarilə İrəvanın Rusiyanın inhisa-

iqtisadi məkanına çıxmaq imkanı qazanacaq. Bütün bunlar detallı şəkildə tərəflər arasında müzakirə predmetidir.

Strateji və təhlükəsizlik tərəflərinə gəlincə, Ermənistanə Başkəndin verilməsi Azərbaycana gələcəkdə müəyyən problemlər yarada bilər, Başkənd elə bir geostrateji məkanda yerləşir ki, ordan Azərbaycanın böyük bir hissəsini tam nəzarətdə saxlamaq mümkündür. Orda ermənilərin yəni-dən məskunlaşması və daimi yaşaması ağılabatan deyil. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistandan fərqli olaraq Azərbaycan ərazilər işğal etməyib ki, geri qaytarsın. Lakin İrəvan istəsə də, istəməsə də, 4 kəndi işğaldan azad etməlidir. Heç bir halda ərazi mübadiləsindən, yaxud geri qaytarılmadan söhbət gedə bilməz. Bayaq da izah etdiyimiz kimi, həm hüquqi, həm də tarixi ədalətin bərpası baxımından buna gətmək qətiyyən olmaz. Mənəvi cəhətdən də bunu uyğun saymıram. Qalib dövlət biz dikə etməliyik, dünya təcrübəsində həmişə belə olub”.

■ Cavanşir ABBASLI,
“Yeni Müsavat”

“İrəvan və Bakı Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına (ŞƏT) tamhüquqlu üzvlük üçün ərizələr təqdim edib və bu təşkilata üzv olmalıdırlar”. Bu barədə Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Ermənistan İctimai Televiziyasına müsahibəsində danışıb.

“Biz müraciətimizi təqdim etdik, Azərbaycan da müraciətini təqdim etdi. Bizi beynəlxalq tərəfdaşlar kimi qarşıdakı sammitə dəvət ediblər və iştirak edəcəyik. Hesab edirik ki, həm Ermənistan, həm də Azərbaycan bu təşkilatın üzvü ola bilər və olmalıdır”, - o bildirib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) sammitinə dəvət alıblar.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Çinin xarici işlər nazirinin müavini səviyyəsində nazir müavininin köməkçisi Lyü Bin mətbuat konfransında məlumat verib. Sammit 31 avqust - 1 sentyabr tarixlərində Çinin Tyanjin şəhərində keçiriləcək.

Tədbirdə 20-dən çox ölkənin liderləri və 10 beynəlxalq təşkilatın rəhbərləri iştirak edəcək. Prezidenti İlham Əliyev Çinin CGTN (China Global Television Network) telekanalına müsahibəsində ölkəmizin Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına və BRİKC-ə üzvlük perspektivi ilə bağlı danışmışdı.

“Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında ölkəmizin statusu müşahidəçi deyil, dialoq üzrə tərəfdaşdır. Bu, həmin beynəlxalq təşkilatla daha da yaxın olmaq üçün güclü qarşılıqlı iradənin nümayişidir. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının və BRİCS-in bütün üzv dövlətlərinin Azərbaycanla çox yaxşı və dost münasibətləri var. Bundan başqa, bizim coğrafi mövqeyimiz, Cənubi Qafqaz və Xəzər regionunda vahid məqsədlərə töhfəmiz nöqtəyi-nəzərindən əhəmiyyətli olacaq. Əlbəttə ki, Çin və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə üzərində fəal iş apardığımız məsələlər, həmçinin bağlılıq layihələridir. Çünki Azərbaycan artıq müasir nəqliyyat infrastrukturunu ilə Şərqdən Qərbə gedən yol üzərində yerləşir. Beləliklə, biz praktiki nəticələr nöqtəyi-nəzərindən çox töhfələr verə bilərik”, - deyər dövlət başçısı vurğulamışdı.

ŞƏT-ə üzv olan ölkələr Azərbaycan iqtisadiyyatına 12 milyard ABŞ dollarından çox investisiya qoyub. Azərbaycanın ŞƏT-ə üzv ölkələrin iqtisadiyyatına yatırdığı investisiyaların həcmi isə 3,2 milyard ABŞ dolları qiymətləndirilir.

Azərbaycanın bu təşkilatda təmsilçiliyi Asiya-Avropa yükdaşımalarının Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi (Orta dəhliz) layihəsi çərçivəsində proseslərin daha da sürətlənməsinə təkan verə bilər. Xüsusilə dəhlizin başlanğıcı olan Çinlə iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşməsi Azərbaycanın regional tranzit mərkəzinə

Bakı ilə İrəvanın Şanxay gözləntisi

Ekspertlər İrəvanın şansının Bakıdan az olduğunu deyirlər; üzvlük reallaşarsa, bu, regiona nə vəd edir?

çevrilmək planlarının icrası baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

İrəvana gəlcə, siyasi baxımdan ŞƏT-ə üzv olmaq Ermənistan üçün mühüm addım olacaq, onun beynəlxalq subyektivliyini gücləndirəcək. Çin, Rusiya, Hindistan və İran kimi güclərlə eyni masa arxasında duran İrəvan öz mövqeyini çatdırmaq və maraqlarını yüksək səviyyədə müdafiə etmək üçün əlavə kanal əldə edəcək.

Üstəlik, Bakı və İrəvan bir platformada, bir təşkilatda təmsil oluna bilərlər. Sülh razılaşmasından sonra bu bir ilk ola bilər.

Azərbaycanın təşkilatla münasibətlərinə toxunan politoloq Fərhəd Məmmədov qeyd edib ki, Bakı bu gün ŞƏT-də dialoq üzrə tərəfdaş statusundadır və üzvlüklə bağlı niyyətini ortaya qoyub: “Çində keçiriləcək sammit bu baxımdan həlledici ola bilər. Azərbaycanın Asiya siyasəti ŞƏT-lə əməkdaşlıqdan keçməlidir”.

O bildirib ki, təşkilatda Orta Asiya ölkələrinin demək olar ki, hamısı təmsil olunur: “Türkmənistandan başqa bütün Orta Asiya dövlətləri ŞƏT-ə üzvdür. Onlar Azərbaycanın strateji tərəfdaşlarıdır. Prezident İlham Əliyevin bu region üzrə məsləhətləşmələrdə iştirakı da üzvlüyün məntiqi davamı kimi dəyərləndirilə bilər”.

F.Məmmədov əlavə edib ki, Ermənistan da ŞƏT-ə üzv olmaq niyyətini açıqlayıb: “Azərbaycan və Ermənistan paralel şəkildə bu prosesi aparırlar. Gələcəkdə Gürcüstanın da bu formata cəlb olunması region üçün ümumi baxışın formalaşmasına imkan verərdi”.

Bəs hər iki ölkə ŞƏT-ə əlavə mehaz bu sammitdə üzv qəbul edilə bilərmi?

Milli Məclisin deputatı Günay Ağamalı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan və Ermənistanın eyni beynəlxalq təşkilatda - Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında təmsil olunması regional və global siyasi müstəvidə yeni mərhələnin başlanğıcı ola bilər: “Bu, ilk növbədə Cənubi Qafqazda sülhün, sabitliyin və əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə xidmət edəcək. Prezident İlham Əliyevin də vurğuladığı kimi, Azərbaycanın ŞƏT və BRİCS ilə əməkdaşlığı təsədüfi deyil, ölkəmizin coğrafi mövqeyi, tranzit potensialı və enerji-nəqliyyat layihələrində oynadığı həlledici rol bu təşkilat üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanın dialoq üzrə tərəfdaş statusundan tamhüquqlu üzvlüyə doğru addımlaması həm də münasibətlərin daha da dərinləşməsi deməkdir. Azərbaycan bu gün artıq Orta Dəhlizin əsas aparıcı ölkələrdən biridir. Xəzərin Qərb sahilində alternativsiz mövqeyə malik Azərbaycan Şərqdən Qərbə uzanan müasir nəqliyyat və enerji infrastrukturunu formalaşdıraraq global iqtisadi təhlükəsizliyə ciddi töhfə verir. ŞƏT üzv dövlətlərinin ölkəmizə yatırdığı 12 milyard dollar artıq investisiya, Azərbaycanın isə həmin ölkələrə yatırdığı 3,2 milyard dollarlıq sərmayə qarşılıqlı maraqların dərinliyini göstərir. Eyni zamanda, artıq imkanlar və perspektivlər olduqca geniş və şəxəlidir. Cənubi Qafqaz əsrlərlə davam edən münasibət irsi və mürəkkəb geosiyasi dinamikadan sabitlik

müstəvisinə keçid edir. Vaşinqton görüşündə əldə oluna razılaşmalar şəxələndirilmiş xətt üzrə inkişaf edir və Azərbaycan nəqliyyat mərkəzinə çevrilir. Bu geniş spektrdə bütün region üçün tərəqqi vəd edir. Eyni zamanda, Ermənistanın da bu təşkilata üzvlük niyyətini açıq şəkildə ifadə etməsi də mehaz mövcud reallıqlardan qaynaqlanır. Rəsmi İrəvan Azərbaycanın regional liderliyini qəbul edir və integrasiya yolunu tutur. Əgər bu proses paralel şəkildə reallaşarsa, bu, sülh sazişindən sonra iki ölkənin ilk dəfə bir beynəlxalq platformada üzv statusunda yanaşı təmsil olunması ilə tarixə düşəcək. Bu, həm regionun geosiyasi sabitliyi, həm də qarşılıqlı etimad mühitinin formalaşması baxımından mühüm amildir. ŞƏT sammitində qəbul olunacaq qərarlar həlledici ola bilər. Azərbaycan üçün bu, Asiya siyasətində yeni istiqamətin möhkəmlənməsi, regional və global təsir imkanlarının genişlənməsi, Ermənistan üçün isə beynəlxalq subyektivliyini artırmaq üçün əlavə platforma əldə etmək imkanındır.

Təbii ki, hər iki ölkənin təşkilata tamhüquqlu üzv olması zaman tələb edən məsələdir. Burada uzun bir üzvlük prosesi və geosiyasi maraqların uzlaşması və bunların fonunda üzv dövlətlərin razılığı əsas şərtidir. Hesab edirəm ki, üzvlük proseduru yekunlaşandan sonra Çinin də təşkilatdakı rolunu nəzərə alsaq, Bakı və İrəvan üçün ciddi maneə olmayacaq. Bütün hallarda, ən önəmlisi odur ki, belə bir format Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sabitlik və inkişafın

təmin olunmasına töhfə verə bilər. Azərbaycan bu prosesdə hər zaman olduğu kimi, öz milli maraqlarını qorumaqla yanaşı, regional əməkdaşlığa da töhfə verməkdə qətiyyətlidir”.

Politoloq Çingiz Şahbazinin sözlərinə görə, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına, Azərbaycan və Ermənistanın üzv olmaq üçün müraciət etmələri hər iki ölkə üçün həm geosiyasi, həm də iqtisadi baxımdan çox əhəmiyyətli hesab oluna bilər: “Biz bilirik ki, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı dünyada böyük dövlətlərin və güclü iqtisadiyyata malik ölkələrin üzv olduğu təşkilatlardan biridir. Çin, Hindistan, Rusiya, Pakistan, İran, Özbəkistan, Qazaxıstan, Tacikistan və Qırğızıstan bu təşkilatın tam hüquqlu üzv ölkələri. Həmçinin müşahidəçi qismində bu təşkilata qatılan bir sıra ölkələr var. Azərbaycan və Ermənistan bu təşkilatla əməkdaşlıq edirlər və bu formatda davam edən əməkdaşlığın daha da gələcəkdə perspektivləri nəzərə alaraq və bu baxımdan təşkilatdan faydalanmaq məqsədilə ŞƏT-ə üzv olmaq məqsədilə ünvanladığı müraciət hər iki ölkə üçün, xüsusilə də, iqtisadi inkişaf baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır və həmçinin eyni təşkilatda təmsil olunmaq kimi bir zərurəti təmin etmək şansı qazandıracaqdır. Bu baxımdan Azərbaycan, Çin və Orta Asiya ölkələri ilə həm tranzit, həm də iqtisadi əlaqələrini genişləndirmək və bu istiqamətdə bütün mexanizmləri möhkəmləndirmək imkanı əldə edəcək. Bu, Rusiya ilə münasibətlərdə Azərbaycana balans yaratmaq imkanı tanıyacaq.

Qərbdən gələ biləcək hər hansı bir təzyiqin qarşısını almaq üçün ciddi üstünlük təmin edə bilən amillərdən biridir. Həmçinin Ermənistan üçün də həm siyasi, həm də iqtisadi baxımdan böyük faydaları var. İlk öncə bu təşkilat vasitəsilə Ermənistan Çinlə yaxından əməkdaşlıq etmək şansı qazanacaq və Qərbə tərəf meyillənən İrəvan üçün Moskva ilə əlaqələrin saxlanması istiqamətində mühüm platforma hesab oluna bilər.

ŞƏT istər təhlükəsizlik, istərsə də iqtisadi inkişaf baxımından Azərbaycan və Ermənistan üçün son dərəcə vacib təşkilatdır və bu, hər iki ölkənin yerləşdiyi coğrafi mövqeyi ilə bağlı gələcəkdə ola biləcək sorunları həl etmək üçün əlverişli platforma rolunu oynaya bilər. Çünki təşkilatın əsas prinsiplərindən biri də üzvlər arasında qarşılıqlı olaraq şərh və digər problemlərin olmamasına diqqət etməkdir. Azərbaycan və Ermənistan arasında yekun sülh sazişinin olmaması bu təşkilata üzv olmaq hər iki ölkə üçün problem yaradır və bu səbəbdən edilən müraciətlər iki ölkə arasında sülh sazişinin tez bir zamanda imzalanmasına da öz təsirini göstərəcək. Əlbəttə ki, Azərbaycan Ermənistanla nisbətən bu təşkilata üzv olmaq üçün daha əlverişli mövqedədir və Azərbaycan təşkilatın dəstəklədiyi bütün layihələrə açıqdır və öz növbəsində bu istiqamətdə töhfə verməkdədir. Ermənistanın Qərbin təsirindəki mövqeyi də onun Azərbaycanla müqayisədə şansını azaldır. Amma, düşüncəm ki, hər iki ölkə yekun sülh sazişinin ardınca təşkilata eyni vaxtda qəbul ediləcəkklər və bu özü ilə Cənubi Qafqaza yeni perspektivlər və yeni reallıqlar gətirəcəyinə inanıram. Azərbaycan üçün bu təşkilatda təmsil olunmaq xüsusi avantaj əldə etmək imkanı verir və ŞƏT-ə üzv olan Azərbaycan qısa müddət ərzində Çinin strateji tərəfdaşı kimi “Bir kəmər-bir yol” layihəsinin əsas oyunçularından birinə çevrilə bilər. Əlbəttə ki, bütün bunlar önümüzdəki beş il ərzində öz əksini tapa bilər. Bu beş il ərzində Ermənistandan fərqli olaraq Azərbaycan bu təşkilatda müşahidəçi statusunun əldə olunmasına çalışmalıdır. Əlbəttə ki, Ermənistanın sabit olmayan, Qərbə tərəf meyillənən siyasəti və Qərb təsirindən doğan qeyri-sabitlik ona olan güvənə öz təsirini göstərəcək və bu səbəbdən Ermənistanla Azərbaycan üçün deyilənləri şamil etmək çətindir”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Əsas pedaqoji sual

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

"... qulağım batdı, nə çox-çox danışılar, bu nə məktəb, nə məkatib, nə məratib, bizi bunlar nə münasib..."

(Sabir)

Xalq tamaşa istəyir, hökumət də sağ olsun, bu işi davamlı şəkildə təşkil edir. Futbol klublarından biri "UEFA Çempionlar liqası" adlanan, artıq həftəbecərə (burada sözün iki mənası var: həm qarış-quruş anlamındadır, həm də hər həftə kimisə be-cərmək mənasında) çevrilmiş turnirə vəsiqə qazandı, uca millət həzz aldı, göyə fişəng atan, sevincindən ağlaşan... Bizim qonşu hasarını uçurtdu.

Əslində isə AFFA milli çempionatda legioner limitini yerli-dibli ləğv edəndən sonra yerli oyunçuların, milli futbolun fatihəsi verilib, ancaq indi bunun müzakirəsini açmaq mənasızdır. Dünyada belə yerlər var, aborigenləri gəlmələrlə əvəz edib dəf kimi yaşayırlar.

Həmin milli komandamızda milli oyunçuların barmaq sayı qədər olmasını həttə uduzan komandanın baş məşqçisi Robbi Kin də brifinqdə səsləndirdi. Dedi, noolsun uddunuz, hamısı xaricilər idi. Bizdə buna "söz soxub getmək" deyirlər.

Sözgeşi, liqanın püşkü atılarda həmin milli komanda "Çelsi" klubu ilə eyni qrupa düşdü. Buna da sevinmək lazımdır, bilmirəm, çünki 2017-ci ildə həmin klubla bu komanda eyni turnirdə üzleşiblər və iki oyunun cəmində hesab 10:0 olmuşdur. Kimin xeyrinə, yazmağımın mənası varsa, ardını heç oxumayın. 10:0 hesabı bizim peşəkar idmanda ümumiyyətlə yadda qalan hesablardan biridir.

Amma və lakin mövzunu açmaqda məqsədim idman-zad deyildir. Sadəcə, dərs ili yaxınlaşır və bu sferada əsas müzakirə mövzularından birini görəndə qıdığım gəldi. Xalq bilmək istəyir ki, görəsən, dərslər həmişəki kimi, 15 sentyabrda başlayacaqdır.

Bu, hər maşın yarışı öncəsi aktuallaşan elm-təhsil temalarımızdan biridir. Adətən, yarış keçirilən ərazidəki 8-9 məktəbi nazirlik distant təhsilə keçirir, yəni, uşaqlar məsafədən elm öyrənirlər. İnternet vasitəsilə. Araşdırmalar göstərir ki, "Formula-1" yarışı və məsafədən təhsil məktəblilərlə arasında texniki elmlərə marağı artırır, nəticədə ölkədə çoxlu maşınqayırma mütəxəssisləri, o cümlədən sürət pilotları yetişir. (Zarafat edirəm, belə araşdırma yoxdur. AMEA-ya sifariş verin, eləsinlər).

Prinsipcə, koronavirus ölkəmizdə hələ davam elədiyi üçün məktəblərin hamısını bağlamaq lazımdır. Əlbəttə, repertitor səfərlər istisna edilməklə. Oralara uşaqlar nisbətən kiçik kəşfiyyat qrupları şəklində yollanırlar, pilotlara maneə olmazlar. Təbii, öncə səpyorlar gedib çıxır açmalıdır.

Yaxşı, bəs "Çelsi"-nin oyunu günü stadion ətrafındakı məktəblər niyə bağlanmasın? Belə ümumittifaq, ümummilli tədbirlərimiz çoxdur. Konsertlər, festivallar, kəndirbaz yarışları, teatr səhnəcikləri... Hələ bunun gələcəkdə, inşallah, geniş sinəvurma mərasimləri nəzərə alınmalıdır. Hesablayanda ilin bütün günlərində bizdə hansısa böyük tədbir olur və hamısına maneə olan əsas faktor məktəblərdir.

Məktəb bizə inkişafımızda maneə olan ən birinci obyektdir. Sizi inandırım ki, məktəbləri 365 gün bağlı saxlasaq, şöhrətimiz bütün dünyaya yayılar. Hər kəs bizdən danışar, yazar.

Sonda mövzunun pritçası. El arasında yayılmışdır, bir ağsaqqal nəql edib: "Mən cəmi 1 ay məktəbə getmişəm. Yadımdadır, sinfimizə təzə müəllimə gəldi. Uşaqlarla tanış oldu. Sınıf yoldaşlarımı mənə göstərər dedilər, müəllimə, sinfimizin ən kütbeyin şagirdi İsfəndiyardır, ona 1 beş manatlıq və 2 bir manatlıq uzadırdı, o, manatlıqları götürür, beş manatlıq yox. Deyir, bu iki dənədir, deməli, o çoxdur. Müəllimə inanmadı. Uşaqlar yenə pulu uzatdılar, mən beş manatı yox, iki bir manatlıq götürdüm. Zəng vuruldu, hamı getdi. Müəllimə mənə saxlayıb dedi, İsfəndiyar bala, bəyem sən bilmirsən ki, beşlik iki bir manatdan çoxdur? Dedim, bilmirəm, müəllimə. Dedi, bəs niyə beşliyi seçmədin? Dedim, çünki beşliyi seçsəm, uşaqlar daha hər gün mənə iki manat verməyəcəklər... İndi mən oturmaşam başda çoban, alimlər mənə işləyir".

Həqiqətən, dünyada bağlanmalı şeylər çoxdur.

Rusiyanın Ukrayna Azərbaycanın enerji mərkəzlərinə hücumları azmış kimi diplomatik korpusumuz yaxınlığına da raket zərbəsi endirib. Məlum olduğu kimi, raketlərdən biri Azərbaycanın Kiyevdəki səfirliyindən cəmi 100 metr aralıya düşüb. Bu, Moskvanın Bakıya ünvanladığı açıq mesaj kimi qiymətləndirilir.

"28 avqust tarixində gecə saat 3 radələrində Ukrayna paytaxtı Kiyev şəhərinə raket və dron hücumları baş verib. Raketlərdən birinin ölkəmizin Ukraynadakı səfirliyinin binasının yaxınlığında partlaması nəticəsində yaranan zərər bədən binaya zərər dəyib". Bu barədə Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacıadə APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirib. O qeyd edib ki, bəzi pəncərələr qırılıb, konsulluq bölməsinin damında çatlar əmələ gəlib. "Səfirliyin əməkdaşları arasında xəsarət alan olmayıb. Səfirliyimiz fəaliyyətini davam etdirir", - XİN rəsmisi vurğulayıb.

Yeri gəlmişkən, Türkiyə və Ukrayna prezidentləri telefon söhbətində Rusiyanın hücumlarında Azərbaycan səfirliyi və Türkiyəyə məxsus şirkətin hədəf alınmasını müzakirə ediblər.

Xatırladaq ki, son həftələrdə Rusiya Azərbaycanın Ukraynadakı iqtisadi varlıqlarını da hədəfə alıb. SOCAR-a məxsus yanacaq doldurma məntəqələri bir neçə dəfə vurulub, 4 nəfər yaralanıb, milyonlarla manatlıq maddi zərər dəyib. Bundan əlavə, SOCAR-ın Kiyevdəki ofisinin yaxınlığına zərbə endirilib, qaz paylayıcı xəb hədəf götürülüb və ötən ay Rusiya ordusunun zərbələri ilə dağıdılıb.

İndi isə eyni vaxtda həm Türkiyə ilə ortaq layihə olan Bayraktar zavoduna, həm də Azərbaycanın səfirliyinə yaxın əraziyə raket zərbəsi endirilməsi diqqət çəkir. Müasir müharibələrin "nöqtə atışları" şəraitində Rusiyanın bu addımı təsadüfi sayıla bilməz. Əksinə, Kreml Azərbaycanın uğurlu diplomatiyasına və Ukrayna ilə strateji əməkdaşlığına qarşı açıq qəzəbini nümayiş etdirir. Çəmbər daraldıqca Moskva öz xislətini ortaya qoyur, diplomatik və iqtisadi obyektlərə zərbələr vurmaqla siyasi mesaj verməyə çalışır.

Ötən ilin dekabrında isə Rusiya Qroznı səmasında mülki təyyarəmizə atəş açmışdı və bu gün qədər vurduğu zərəri ödəmir, üzrxahlıq etmir, cinayətkarları cəzalandırmır. Beləliklə, Ukrayna müharibəsi kontekstində Rusiya bir təyyarəmizi, bir səfirliyimizi vurub, habelə enerji obyektlərimizə zərbələr endirib.

Təyyarəmizdən sonra səfirliyimizə açılan atəş - Rusiya həddi aşdı

Kreml çəmbər daraldıqca Azərbaycanın uğurlu diplomatiyasına və Ukrayna ilə strateji əməkdaşlığına qəzəbini nümayiş etdirir; Moskvanın bu hücumları nəyə hesablanıb?

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidenti "Əl-Ərəbiyə" telekanalına müsahibəsində Rusiyada yaşayan azərbaycanlılara hücumları yolverilməz adlandırmış və bu hörmətsizliyə dözməyəcəyimizi bəyan etmişdi.

Bəs Rusiyanın Azərbaycanı hədəf alması nəyə hesablanıb? Moskva həddi aşan bu addımları ilə nə demək istəyir?

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Rusiyanın Kiyevə son raket hücumu səfirliyimizlə yanaşı Avropa İttifaqı nümayəndəliyinin binasını, Britaniyanın xeyriyyə təşkilatının ofisini və bir çox mülki məntəqələri hədəf alıb. Onun fikrincə, Rusiya azğınlaşıb və aqressiyasını getdikcə gücləndirir. "Bununla hamıya demək istəyir ki, dayanmaq fikri yoxdur və onun şərtləri qəbul edilməlidir. Həmçinin son bir neçə gündə Ukrayna dronları rusların neft sənayesini bombardman edir, ciddi itkilərə məruz qoyur deyərək Rusiya Kiyevə hücumla bunun heyfini çıxmaq istəyib. Lakin bu müharibənin şiddətlənməsi, qarşılıqlı ağır zərbələr onu göstərir ki, atəşkəs üçün ümidlər tükenir".

Azərbaycanın enerji və diplomatik korpuslarına hücumlara gəlincə, Q.Hüseynli hesab edir ki, Moskva qəzəblidir, hirsini terrorla çıxmağa çalışır: "Rusiya Cənubi Qaf-

qaz proseslərində mat vəziyyətə qalıb. Onun gözü qarşısında sülh mətni Vaşinqtonda paraflandı, Zəngəzura nəzarət əlindən alındı. Eyni zamanda, Azərbaycan Ukrayna qaz nəql edir, humanitar yardım göstərir, cənab prezident Zelenskiyə təbrik məktubunda da qeyd edib ki, bu dəstək davam edəcək. Təbii ki, bütün bunlar Rusiyanın xoşuna gəlmir və əsəbini gizlədə bilmir. Ona görə də getdikcə daha aqressiv reaksiya verir. Xoşbəxtlikdən raket səfirliyimizə düşməyib. Bu, böyük faciələrə səbəb olardı. Ancaq Rusiya özünə müttəfiq, tərəfdaş dediyi Azərbaycanın səfirliyi yaxınlığına raket atmaq qədər həyasızlığa yol verir. Bu, əndazənin aşılması, beynəlxalq konvensiyaların tapdalanmasıdır. Əfsuslar olsun ki, şimal və cənub qonşularımızdan yarımadıq. Hər ikisi səfirliyimizə hücumlar edib. Biz belə bir təhdidlə üz-üzəyik. Lakin Azərbaycan tək deyil. Onun səmimi müttəfiqləri, strateji tərəfdaşları, müstəqil və iradəli siyasəti var. Kreml bu hücumlarla Azərbaycana təzyiq göstərmək istəyir. Fəqət Rusiyanın bu təhdidləri bizi yolumuzdan döndərə bilməz".

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının Siyasi Şurasının üzvü Asif Şəkərlinin fikrincə, Rusiya Azərbaycanla münasibətləri gərginləşdirir: "Təyyarəmiz vurulduqdan

sonra Kreml bir addım atmayıb. Əgər vaxtında təzminat ödənsəydi, əlaqələr belə soyumazdı. İndi də Ukrayna ərazisində Azərbaycana qarşı həmlələr edir. Bu da həddi aşmaqdır. Bakı Moskvadan rəsmi izahat tələb etməlidir. Çünki Vyana konvensiyası var və diplomatik korpuslarla bağlı beynəlxalq qaydalar qəbul olunub. Heç bir halda mülki infrastruktur, diplomatik korpuslar hədəf alına bilməz. Rusiyanın Kiyevə raket zərbələri hərbi cinayətlərdir. Fakt budur ki, səfirliyimizin binasına zərər dəyib. Şükür ki, xəsarət alan olmayıb. Bəs olsaydı necə? Deməli, Rusiya üçün heç bir norma, hədd qalmayıb".

Partiya funksionerinin fikrincə, əslində, bu hücumlar təəccüb doğurmur: "Rus işğalçı ordusu üç ildən çoxdur ki, öz dilindən, dinindən bir olan milləti qətlə yetirirsə, bizə qarşı humanist ola bilməzlər. Ən tragikomik odur ki, Putin bu günlərdə ukraynalıları qarşada xalq adlandırmışdı. Qarşada xalqın başına raketlərlə bombalar yağdırmırlar. Bu baxımdan, Rusiyanın Azərbaycanın səfirliyinə atəş açması, enerji obyektlərinə zərbələri onun xislətindən irəli gəlir. Biz son hadisələrlə bağlı etiraz məktubu göndərməliyik".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın əsas hissəsini Naxçıvanla birləşdirən dəhliz açıldıqdan sonra vətəndaşlarımızın Naxçıvana gediş-gəlişinin necə təmin olunacağı müzakirə edilir. Təhlükəsizliyi kim təmin edəcək? Vətəndaşlarımız və daşınan yüklər yoxlanılacaqmı, əgər yoxlanılacaqsə, bunu kim edəcək? Ermənistan sərhəd xidmətinin, gömrüyünün buna aidiyyəti olacaqmı, gömrük rüsumu ödəniləcəkmi?

Azpolitika.info yazır ki, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Vaşinqton razılaşması imzalanısa da, bir çox detallar, texniki məsələlər hələ açıqlanmayıb. Ona görə də yuxarıda sadalanan sualların bir çoxunun cavabı açıq qalır. Ancaq Azərbaycan tərəfinin bu məsələ ilə bağlı mövqeyi aydın və bəllidir.

Rəsmi Bakı dəfələrlə vətəndaşlarımızın dəhlizlə maneəsiz və təhlükəsiz gediş-gəlişinin əsas şərt olduğunu bəyan edib. Ermənistan

xidməti göstərilməlidir. Bu, iki ölkənin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyası çərçivəsində olacaq".

Beləliklə, Mirzoyanın dediklərindən dolayı da olsa belə nəticə çıxır ki, azərbaycanlılar bu dəhlizdə maneəsiz, sərbəst hərəkət edə biləcəklər. Təbii ki, hansısa sərhəd və gömrük prosedurları müasir texnologiyalar vasitəsilə icra edilə bilər, amma bunun erməni gömrükçülərlə canlı təmasda icra olunacağı istisna ediləcək.

Naxçıvana gedənləri erməni gömrükçüləri yoxlayacaq?

Zəngəzur dəhlizinin giriş-çıxışında gömrük-sərhəd rejimi üçüncü ölkələrə tətbiq olunmalıdır

tanda isə ruspərəst və qatı millətçi müxalifət başda olmaqla, bir çoxları azərbaycanlıların Zəngəzur dəhlizi ilə gələcək maneəsiz, müstəqil hərəkətini Ermənistanın "suverenliyinin pozulması" kimi qələmə verməyə çalışırlar.

Bu mövzuyla bağlı suallara cavab verən Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan bir qədər dolaşlıq açıqlamalar verib. Erməni jurnalist ondan Ermənistan gömrükçülərinin Naxçıvana və əks istiqamətə gedən azərbaycanlıları yoxlayıb-yoxlamayacağını soruşub. Mirzoyan biraşba və konkret cavab verməkdən yayınıb.

O, Zəngəzur dəhlizinə aid dərc olunmuş sənədə istinad edərək Paşinyanın açıqlamalarını təkrarlayıb: "Biz Azərbaycanın infrastrukturuna çıxış əldə edəcəyik və təbii ki, Azərbaycan da bizim infrastrukturumuza, o cümlədən Ermənistan ərazisindən Naxçıvana qoşulmaq üçün maneəsiz marşruta çıxış əldə edəcək. Bu da beynəlxalq və ölkədaxili daşımalar baxımından Ermənistan üçün qarşılıqlı fayda verəcək.

Bu infrastrukturuları açmazdan əvvəl demarkasiya aparılmalı, bir tərəfdə Ermənistan bayrağı, o biri tərəfdə Azərbaycan bayrağı qoyulmalı, hansısa sərhəd-keçid məntəqəsi tikilməli, sərhəd

Bəs o zaman rentgen üsulu, yaxud hansısa müasir cihazlarla onlayn yoxlanış ola bilərmi? Yeni yüklərin canlı qüvvə təması olmadan yoxlanılması gözlənilirmi?

Hüquq eksperti, siyasi şərhçi Qulamhüseyn Əlibeyli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, əslində qaldırılan sualların hamısının cavabı indi Tramp Yolu adlanan Zəngəzur dəhlizinin haqqında razılaşma ilə müəyyən olunmalıdır: "Bu razılaşma əsasən Azərbaycanla Ermənistan arasında olmalıdır. Yeni müəyyənləşməlidir ki, yüklər, vətəndaşlar, minik avtomobilləri həmin yoldan necə keçib gedəcək, onların təhlükəsizliyini kim təmin eləyəcək və orada gömrük yoxlamaları olacaqmı. Bu məsələni razılaşma əsasında həll etmək mümkündür.

Formalaşmış təcrübələr var. Məsələn, Kalininqradda Rusiya arasında əlaqə haqqında saziş var. Bu saziş Rusiya, Belarus və Litva tərəfindən birgə imzalanıb. Çünki bu ölkələrin birgə ərazisindən yol keçir. Həmin yolda razılaşmaya əsasən maneəsiz gediş-gəliş var, sərhəd-gömrük yoxlaması nəzərdə tutulmur. Hesab edərik ki, əslində dəhliz ideyasının mahiyyəti də bundan ibarətdir ki, yüklər, şəxslər, minik maşınları buradan maneəsiz keçib getsinlər. Amma bu o demək deyil ki, müəyyən sənədləşmə işi aparılmalıdır. Təbii ki,

sənədləşmə işi aparılmalıdır. Elektron qaydada sənədlərin hazırlanması mümkündür. Gömrük rüsumu tələbi olmadan, gömrük-sərhəd yoxlanılması olmadan sənədlərin yoxlanılması, keçib gedən yüklər, şəxslər, maşınlar haqqında elektron məlumatların verilməsi ilə hərəkətin təmini mümkündür. Gömrük rüsumu o mənada müzakirə oluna bilər ki, dəhlizin keçdiyi ərazi Ermənistan ərazisidir. Həmin ərazidən istifadəyə görə müəyyən rüsum nəzərdə tutula bilər. Sənədlərə baxılmasında Ermənistan nümayəndələri də iştirak edə bilərlər. İndi informasiya texnologiyaları o qədər inkişaf edib ki, hər şeyi elektron qaydada həll etmək mümkündür".

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev bildirdi ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə əlaqədar bir sıra məsələlər hələ açıq qalır, bu məsələlərin gömrük və təhlükəsizliklə bağlı olması şübhəsizdir: "Gömrüklə, təhlükəsizliklə, nəzarətlə bağlı konkret məsələlərin necə həll olunacağı ilə əlaqədar müzakirələr getməlidir və yəqin ki, gedəcək. Xüsusilə də burada təhlükəsizliyin kim tərəfindən təmin olunacağı çox maraqlıdır. Vaşinqtonda 8 avqustda imzalanmış sənədin maddələrinin birində bu barədə müəyyən ilkin fikir var. Bu da ondan ibarətdir ki, Zəngəzur dəhlizinin iş rejiminin müəyyənləşdi-

riməsi üçün Ermənistan Amerika ilə və ikitərəfli razılaşma əsasında üçüncü tərəflərlə əməkdaşlıq etməlidir. Yeni Zəngəzur dəhlizində iş rejiminin müəyyən olunacağı təkcə Ermənistan və Amerika şirkəti arasında deyil, Amma bir sıra məsələlər var ki, bunlar Azərbaycanın ilkin şərtləri çərçivəsində dəyişməz olaraq qalır. Birinci növbədə Naxçıvana gediş-gəlişin ümumiyyətlə maneəsizliyinin, təhlükəsizliyinin təmin olunması Azərbaycan üçün olduqca vacib nüanslardır. Azərbaycan Prezidentinin çıxışında da aydın qeyd olunur ki, biz Ermənistanla müharibədən hələ yeni çıxdığımız bir vəziyyətdə insanların təhlükəsizliyi üçün ən etibarlı təminat olmalıdır. Bu təminat da birinci növbədə beynəlxalq instansiyaların iştirakı ilə edilməlidir. Burada təhlükəsiz hərəkətə tam təminat verilməlidir. Bununla bağlı Azərbaycana möhkəm təminat verilməlidir. Yerdə qalan digər nüanslar isə Ermənistanın Zəngəzur dəhlizinin ümumi iş qrafikini, rejimini müəyyənləşdirərkən öz tərəfdaşı ilə həll edəcəyi məsələdir. Ən kiçik detallara qədər bəri başdan razılaşma olmayınca təbii ki, Zəngəzur dəhlizinin işini təmin etmək asan deyil".

Dəhlizdən Naxçıvana doğru daşınan yüklərin gömrük yoxlamasına gəldikdə isə ekspert qeyd etdi ki, burada

AI-dən Rusiyaya ölümcül zərbə

Avropa İttifaqı (AI) ölkələri Rusiyaya qarşı növbəti, 19-cu sanksiyalar paketi üzərində işləyir. Hazırkı prosesi çərçivəsində bir neçə iqtisadi məhdudiyyət variantı nəzərdən keçirilir.

Musavat.com "RBK-Ukrayna"ya istinadən xəbər verir ki, bunu AI-nin xarici işlər üzrə ali nümayəndəsi Kaja Kallas bildirib.

Kallasın sözlərinə görə, masada bir neçə variant var. "Masada bir neçə variant var. Təbii ki, enerji sektoruna yönələn sanksiyalar Rusiyaya ən çox zərbə vuracaq. Həmçinin amerikalıların tətbiq etdiyi ikinci dərəcəli sanksiyalara bənzər tədbirlər də nəzərdə tutulur. Maliyyə xidmətlərinə məhdudiyyətlər onların ehtiyac duyduğu kapitala çıxışını əngəlləyəcək".

O əlavə edib ki, yeni sanksiyalara yekdill dəstək ətrafında müzakirələr hələ davam edir.

"Putin sadəcə olaraq həyata keçirilən istənilən dinc səyləri ələ salır. Ona görə də Rusiyaya təzyiqləri artırmalıyıq", - deyə Kallas vurğulayıb.

19-cu sanksiyalar paketi nələrə yönələcək?

Evvelki məlumatlara görə, AI Rusiyaya qarşı 19-cu sanksiyalar paketini Ukraynaya qarşı müharibə başlanandan bəri hazırlayır. Ukrayna Brüsseldə məhdudiyyətlərin yeni siyahısına dair təkliflərini təqdim edib, sanksiya komissarı Vladislav Vasilyuk bildirib.

Məlumatla görə, sentyabr ayında təqdim ediləcək paket xüsusilə Rusiyanın məhdudiyyətlərdən yan keçməsinə imkan verən "kölgə donanması" və müəyyən şirkətlərə qarşı yönələcək.

Ekspertlər hesab edir ki, Moskva üçün ən ağırlı məqam ikinci dərəcəli sanksiyalar ola bilər. Bu sanksiyalar Rusiyaya qarşı iş aparan şirkət və ölkələrə təsir edir, lakin Kreml iqtisadiyyatına real təsiri ABŞ-ın tətbiq etdiyi tədbirlər yaradır.

Azərbaycana işləyən erməni konsul həbs edildi

Ermənistanın Avstriyadakı konsulu Aşxən Aleksanyan Ermənistana qayıtdıqdan sonra "Zvartnots" hava limanında saxlanılıb. APA xəbər verir ki, bu barədə "Hraparak" nəşri məlumat yayıb. Nəşr xanım konsulun Azərbaycanın xeyrinə casusluqda şübhəli bilinərək saxlandığını yazır.

Onun üzərində bir neçə sənəd aşkarlanıb, bundan sonra Ermənistan Milli Təhlükəsizlik Xidməti Xarici İşlər Nazirliyinin binasında axtarış aparıb, kompüterlər, sənədlər yoxlanılıb.

Hadisənin bir neçə ay əvvəl baş verdiyi, lakin böyük qalmaqala səbəb ola bilər deyə, konsulun həbsinin gizli saxlanması qərar verildiyi bildirilir.

da Azərbaycanın hələ çox əvvəldən ifadə olunmuş aydın mövqeyi var. Bu da ondan ibarətdir ki, Azərbaycan burada iki ölkəyə aidiyyəti olmayan, yeni üçüncü ölkələrə aid olan hərəkətlərin gömrük rüsumuna cəlb olunmasına etiraz etməyib: "Ancaq Azərbaycanın çox ciddi şərtlərdən biri budur ki, hər iki ölkəyə aid olan yüklərin və daşımaların gömrük rüsumuna cəlb olunması yolverilməzdir. Yeni qısa desək, Azərbaycan

Naxçıvana gedən, Naxçıvandan gələn yüklərin gömrük rüsumundan azad edilməsi üzərində təkid edir. Eyni ilə də Azərbaycan ərazisindən Ermənistana gedən yüklərin gömrük rüsumundan azad edilməsi kimi bir qarşılıq mövqeyindədir. Amma üçüncü ölkələrin Zəngəzur dəhlizindən hərəkətinin gömrük rüsumuna cəlb olunub-olunmayacağı müzakirə oluna bilər".

✎ **Elibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Bu il Azərbaycanın bütün ixracında azalma var. 2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında ölkə 28 milyon 618.64 min ABŞ dollar dəyərində bütün və bütünün sənaye əvəzedicilərini ixrac edib. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına əsasən, bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 13.7 faiz azdır.

Hesabat dövründə ölkəyə 70 milyon 347.98 min manatlıq bütün və bütünün sənaye əvəzediciləri idxal edilib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4.2 faiz artım deməkdir.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, yeddi ayda ölkədə 9 milyard 72,1 milyon siqaret və siqar istehsal olunub. Göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 9,7 faiz artıb. 1 avqusta bu məhsulların ehtiyatları 861 milyon ədəd təşkil edib.

Hesabat dövründə ölkədə 1 118.6 ton sənaye emalından keçmiş bütün istehsal edilib ki, bu da 2024-cü ilin yanvar-iyul ayları ilə müqayisədə 57 faiz azdır. 01.08.2025-ci il vəziyyətinə hazır məhsul ehtiyatı 518.8 ton olub.

Ötən il ümumilikdə Azərbaycanda 4264,9 ton emal olunmuş bütün istehsalı qeydə alınıb ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 84,4 faiz çoxdur. İl ərzində siqaret və siqar istehsalı cəmi 0,4 faiz artmaqla 16 milyard 75,6 milyon ədəd təşkil edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın xarici ticarət statistikasına nəzər yetirdikdə aydın olur ki, bu il ölkədən bütün xammalının ixracı kəskin azalıb, son məhsulun - siqaretlərin ixracı isə artıb. Belə ki, ötən ilin birinci yarısında 7 milyon 493,1 min dollar dəyərində 2851,72 ton bütün xammalı, orta damarcığı çıxarılmayan bütün, 4 milyon 281,33 min dollar dəyərində 1197,35 ton orta damarcığı qismən və ya tamamilə çıxarılmış bütün, 14 milyon 92,41 min dollar dəyərində 920,58 milyon ədəd tərkibində bütün olan siqaret ixracı qeydə alınmışdısa, bu ilin eyni dövründə birinci məhsulun ixracı 4 milyon 224,79 min dollar dəyərlə 1330,71 tona, ikincinin ixracı 2 milyon 132,03 min dollar dəyərlə 498,04 tona qədər azalıb, son məhsul ixracı isə 17 milyon 423,19 min dollar dəyərlə 1 milyard 112,37 milyon ədədə qədər artıb.

Azərbaycanın sənaye emalından keçmiş bütün xammalının əsas ixrac bazarı MDB dövlətləridir, lakin bazarlar arasında Yunanıstan, Bolqarıstan, İtaliya, Litva,

Xorvatiya kimi Avropa ölkələri də var. Siqaretlərin ixracında mühüm pay Gürcüstanə məxsusdur, bu ilin birinci yarısında az miqdarda məhsul MDB dövlətlərinə və

fəaliyyətinə görə icazə sistemi tətbiq edilib. Qanuna əsasən bu istehsal və idxal sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri qeydiyyatla alınmalı və on-

sal xəttinin quraşdırılması üçün 10 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait tələb olunur. Müəssisənin normal fəaliyyəti üçün bu avadanlıqlardan ibarət 2 isteh-

şatlığın qiymətləndirilməsinə dair sənədlərin olması; keyfiyyət və təhlükəsizlik sınaqlarının aparılması üçün müvafiq sahədə akkreditasiya olunmuş sınaq labora-

toriyası ilə (istehsalçının

üçün də əlverişli şərait olduğunu bildirirlər. Dövlət dəstəyinin yerli məhsuldan istifadəyə dair tələbin qoyulması bütün istehsalının artması ilə müşayiət olunur. Rəsmi statistikaya əsasən, 2024-cü ildə 2,6 min hektar sahədə bütün əkilib, bu, 2023-cü ildəkindən 100 hektar azdır. Lakin bu sahələrdən yaş bütün istehsalı illik ifadədə 2.2 faiz artmaqla 6,5 min tona çatıb. 2025-ci ildə bütün əkinlərinin sahəsi 3,1 min hektara qədər artıb. Yeddi ayda sahələrdən 2,5 min ton yaş bütün yığılıb ki, bu da ötən ilki göstəricidən (1,8 min ton) 39 faiz çoxdur.

Tüstdən çıxan milyonlar - bütün ixracımız niyə azalıb?

Omana da ixrac olunub.

Qeyd edək ki, bütün xammalının ixracındakı azalma 2024-cü ildə qanunvericiliyə edilmiş dəyişikliklə bağlıdır. "Bütün və bütünün məmulatı haqqında" qanuna edilən dəyişikliyə əsasən, 2024-cü ildə Azərbaycanda istehsal olunan bütün məmulatlarının tərkibində 96 qram yerli xammal, 2027-2029-cu ildə 100 qram, 2030-cu və daha sonrakı illərdə 120 qram yerli xammal olması tələbi qoyulub. Hökumət bu tələbi ölkədə bütün xammalının yeni növlərinin becərilməsi və həcmnin artması məqsədi ilə əsaslandırır. Qanuna əsasən ölkədə fəaliyyət göstərən hər bir istehsalçı öz məhsullarının tərkibindəki maddələrin miqdarına dair Səhiyyə Nazirliyinə xüsusi hesabat təqdim etməlidir. Belə görünür ki, Azərbaycanın bütün məmulatları istehsalçıları qanundakı yeni tələbə əməl etmək üçün məhsullarında yerli bütünün istifadəni artırılar. Bu isə son nəticədə xammal bütünün ixracında azalma, hazır məhsulun ixracında isə artıma səbəb olub.

Ötən il qanuna bir sıra dəyişikliklər də edilib. Həmin dəyişikliklə bütün məmulatlarının istehsalının və idxalının həyata keçirilməsi

ların reyestri yaradılmalıdır. Həmçinin qanuna edilən dəyişikliklə bütün məmulatların istehsalı müəssisəsinin qeydiyyatı üçün 34 milyon manatlıq investisiya qoyuluşu tələbi müəyyənləşdirilib. Bir çox mütəxəssislər bunun yeni istehsal müəssisəsinin yaradılmasının qarşısını almaq, mövcud əsas istehsalçılar üçün inhisarçı şərait yaratmaq məqsədi daşdığını bildirirlər. Təklifin əsaslandırılmasında isə qeyd edilmişdi ki, bu mexanizm cəmiyyətin maraqlarının, o cümlədən əhəlinin sağlamlığının təmin olunmasına və sui-istifadə hallarının qarşısının alınmasına yönəlib. Ölkə ərazisində istehsal olunan bir sıra bütün məmulatlarının sanitariya-gigiyena normalarına uyğun gəlməməsi və bazarda mənşəyi məlum olmayan, aşağı keyfiyyətli malların satışı əhəlinin sağlamlığı üçün təhlükə məni bəyinə çevrilməsi ilə yanaşı vergidən yayınma hallarının da geniş vüsət almasına səbəb olur. Bütün məmulatlarının istehsalı spesifik avadanlıq əsasında həyata keçirildiyindən və bu avadanlıqlara əsaslanan istehsal xəttinin qurulması böyük investisiya qoyuluşu tələb edir. Qeyd olunan avadanlıqlar əsasında 1 isteh-

sal xəttinin olması vacibdir. Qanunda müəyyən edilən məbləğin isə yalnız texnoloji avadanlıqların qiymətini ehtiva edir, müəssisənin yaradılması üçün lazım olan digər xərclər ora daxil deyil. Hökumət bildirir ki, bu, beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun məhsul istehsalına təminat verən şəraitin formalaşdırılması məqsədi daşıyır.

Sənədə əsasən, sahibkarlıq subyektlərinin bütün məmulatının idxalı və istehsalını həyata keçirməsi üçün qeydiyyatı və qeydiyyatının yenidən rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı icraat "Lisensiyalar və icazələr haqqında" qanuna uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

Bütün məmulatının istehsalını həyata keçirən sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatla alınması üçün 34 milyon manatlıq investisiya qoyuluşundan əlavə, vergi borcunun olmaması, bütün məmulatının istehsalı üçün istifadə olunacaq ölçmə vasitələrinin yoxlanılması haqqında şəhadətnamənin, standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin tipinin təsdiqi barədə sertifikatın, habelə cihaz, alət, ölçmə vasitələri və sınaq avadanlıqlarının "Texniki tənzimləmə haqqında" qanuna uyğun olaraq uy-

toriyası ilə (istehsalçının müvafiq sahədə akkreditasiya olunmuş sınaq laboratoriyası olmadığı təqdirdə) müqavilənin olması, həmçinin bütün məmulatının istehsalında yerli bütün xammalından (orta damarcığı qismən və ya tamamilə çıxarılmış tüstdən) istifadə həcmlərinə dair müəyyən olunan tələblərə riayət etməsi tələbi də qoyulub.

Bütün məmulatının idxalını həyata keçirən sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatla alınması üçün azı 1 il olmaqla bütün məmulatının istehsalı fəaliyyətinin həyata keçirilməsi kimi maraqlı tələb də qoyulub. Bu isə idxalçıların çevrəsinin kəskin məhdudlaşdırılması, idxalın da yerli inhisarçı istehsalçıların əlində cəmləşməsi və onların bazarda qiymətləri diqtə etməsinə şərait yaradacaq bir tələb kimi qiymətləndirilir.

Rəsmi mənbələr ölkədə 7 bütün məmulatı istehsalçısının olduğunu deyir. Bunlardan son məhsul - siqaret istehsalı iki böyük müəssisənin əlində cəmləşib.

Onu da bildirək ki, 2017-ci ildən etibarən dövlət bütün istehsalını subsidiyalaşdırır. Aqrar Subsidiya Şurasının 2024-cü ildə qəbul etdiyi qərara əsasən Ağstafa, Balakən, Gədəbəy, Goranboy, İsmayilli, Lerik, Masallı, Oğuz, Qax, Qazax, Qəbələ, Qubadlı, Şəki, Tovuz, Yardımlı, Zaqatala və Zəngilan rayonlarında 2025-ci ildə müasir suvarma sistemləri ilə təmin olunmuş əkin sahələrindən toplanan Virciniya sortu yaş bütünün hər tonuna 36 manat, müasir suvarma sistemləri ilə təmin olunmamış əkin sahələrindən toplanan hər tonu üçün 34 manat, digər bütün növləri üzrə quru halda təhvil verildə müvafiq olaraq 220 və 200 manat, yaş təhvil verildə isə 22 və 20 manat dövlət subsidiyası

Son dövrlər beynəlxalq aləmdə baş verən hadisələr, o cümlədən Hindistan-Pakistan müharibəsi, eləcə də Rusiyanın Azərbaycana qarşı atdığı addımlar Azərbaycana gələn xarici turistlərin sayına təsir edib.

Bu barədə yazan FED.az saytında bildirilir ki, 2025-ci ilin ilk altı aylıq nəticələrinə görə, xaricdən Azərbaycana turizm məqsədilə 842 min nəfər gəlib. Bu ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7 min nəfər və ya təqribən 1% azdır. Azalmanın səbəbi Rusiya və Hindistandan gələn turistlərin sayındakı gerilmədir.

Yanvar-iyun aylarında Rusiyadan Azərbaycana turizm məqsədilə cəmi 240 min nəfər gəlib. Bu əvvəlki ilin eyni dövrünə nisbətən 56 min nəfər və ya 19% azalmadır. Hindistandan gələnlərin sayı isə 12 min nəfər və ya 9% azalaraq 105 min nəfərə düşüb.

Hindistandan gələn turistlərin azalmasının səbəbi Hindistan-Pakistan savaşında Azərbaycanın Pakistanı dəstəkləməsi olub. Buna cavab olaraq bəzi Hindistan turizm şirkətləri Azərbaycana səyahətləri ləğv edib.

Yeri gəlmişkən, Pakistan-dan Azərbaycana turistlərin sayı 2% artaraq 28 min nəfərdən 29 min nəfərə yüksəlib.

Doğrudanmı, siyasi olaylar ölkəmizə turistlərin axınının azalmasına səbəb olub?

Beynəlxalq hüquq üzrə mütəxəssis Vüsalə Əhmədova mövzu ilə bağlı bunları deyib: "Təhlükəsizlik məsələləri, siyasi və iqtisadi sabitlik, müsbət ölkə imici turistlərin axını üçün kritik ünsürlərdir. Siyasi hadisələrin təsirlərini hətta bir

İki nüvə dövləti savaşdı, Azərbaycan ziyan çəkdi

Ekspertlərdən fərqli fikirlər: "Siyasi və hərbi hadisələr turizmə yönəlik təhlükəsizlik narahatlıqlarını artırır, bu da turist sayının azalmasına səbəb olur"

neçə başlıq altında ümumiləşdirə bilərik. Ölkədəki təhlükəsizliyə dair turistlərdə formalaşmış düşüncə, gediləcək ölkə ilə olan diplomatik və ya dostluq əlaqələri, o cümlədən, iqtisadi və siyasi istiqrar müəssisələri, terror hücumları, müharibələr, çevriliş cəhdləri və ya vətəndaş iğtişaşları turistlərdə təbii olaraq təhlükəsizliyə dair narahatlıq doğurur. Məsələn, 2011-ci ildə "Ərəb baharı"ndan sonra yaranan siyasi qeyri-sabitlik və terror hücumları Misir, Livi-

ya və Tunis kimi ölkələrdə turist sayında əhəmiyyətli dərəcədə azalmaya səbəb olmuşdu. 30 illik işğal müddətində bəzi AB ölkələrində belə bir düşüncə var idi ki, sanki Azərbaycanın hər bölgəsində, hətta Bakı şəhərində müharibə vəziyyətidir və təhlükəlidir.

2015-ci ildə Rusiya hərbi təyyarəsinin Türkiyə tərəfindən vurulmasından sonra iki ölkə arasında diplomatik böhran yaşandı. Rusiya Türkiyəyə çarter uçuşlarını və turpakkətləri ləğv etdi. Nəticədə

2016-cı ildə Türkiyəyə gələn rus turistlərin sayı 76% azaldı".

Mütəxəssis qeyd edir ki, uzun müddət davam edən iqtisadi və siyasi qeyri-sabitlik yaşayan ölkələrdə, məsələn, Əfqanıstan və Suriyada turizm sektoru, demək olar ki, inkişaf etməyib. Əksinə, İsveç və İsveçrə kimi iqtisadi və siyasi cəhətdən sabit və neytral ölkələrdə turizm sektoru daha cəlbedicidir. Yunanıstanda 2008-ci ildə baş verən iqtisadi və siyasi böhran zamanı yaşa-

nan etiraz aksiyaları və sosial iğtişaşlar turizmə mənfi təsir göstərdi.

Ümumilikdə siyasi hadisələr ölkənin "təhlükəli" və ya "təhlükəsiz" olması barədə müəyyən imic formalaşdırır".

Turizm üzrə mütəxəssis Ceyhun Aşurov da deyir ki, regionda baş verən siyasi və hərbi gərginliklər - xüsusilə Rusiya-Ukrayna, Hindistan-Pakistan və İran-İsrail arasındakı münaqişələr - turistlərin səyahət planlarına birbaşa təsir göstərib. Onun sözlərinə görə, təhlükəsizliklə bağlı narahatlıq yaranan kimi insanlar ilk növbədə səyahətlərini ya ləğv edir, ya da daha sabit və təhlükəsiz bölgələrə üz tuturlar.

Aşurov qeyd edir ki, xüsusilə İran və İsraildən Azərbaycana gələn turistlərin sayı son vaxtlar artım göstərirdi. 2024-cü ildə Azərbaycana İrandan 210 min, İsraildən isə 29 min nəfər gəlmişdi və bu, əvvəlki illərlə müqayisədə müsbət dinamika nümayiş etdirirdi. Lakin bölgədəki gərginliklərə görə turistlərin sayı azaldı.

Xüsusilə İran istiqamətində daha böyük artım gözlənilirdi. İyunun 15-dən etibarən

Tehran və Təbriz şəhərlərindən Bakıya birbaşa uçuşların bərpası planlaşdırılmışdı. Həftə ərzində 6-7 reysin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulurdu ki, bu da İrandan gələn turist axınına müsbət təsir etməliydi. Lakin İsrail-İran savaşına proqnozlar ciddi şəkildə mənfi təsir göstərdi".

İqtisadçı Natiq Cəfəri isə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, Rusiyadan gələn turistlərin sayının azalması təbii bir prosesdir. "Rusiyanın bir çox şəhərlərindən Azərbaycana aviareyslər ləğv olunub. Təxminən bir il - ilyarım bundan qabaq Rusiyanın müxtəlif şəhərlərindən Azərbaycana 27-28 reys həyata keçirilirdi. Hazırda isə Şimali Qafqaza, Minvodı, Mahaçqala və digər istiqamətlər üzrə reyslərin sayı xeyli azaldılıb, bəziləri isə ümumiyyətlə ləğv olunub. Bu da Rusiya səmasının təhlükəsiz hesab edilməməsi ilə bağlıdır. Buna görə də, turist axınında azalma müşahidə olunur, amma bu, kəskin deyil və münasibətlərin gərginləşməsinə turizmə ağır zərbə vurmasını deməyə əsas vermir".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

"AYNA əvvəlcə öz "ayna"sına baxsın" - Deputatdan sərt sözlər

"Bu qurumun fəaliyyəti ilə bağlı hansısa razılıq ifadə etmək mümkün deyil. Çünki hamımız tıxacda qalıyıq. Mənə elə gəlir ki, AYNƏ əvvəlcə öz "ayna"sına baxmalıdır və real vəziyyəti görməlidir. Bakı şəhərində hərəkət etmək mümkün deyil. Alternativlər haqqında düşünülməlidir".

Bunu Demokrat.az-a deputat Fazil Mustafa deyib. O bildirib ki, AYNƏ bütün məsələləri vətəndaşların üzərinə yükləyib, vətəndaşı çətin vəziyyətdə qoymaq anlayışından uzaq duralmalıdır: "Cərimələri bu qədər artırır, nə olsun? Bu vəsait vətəndaşların cibindən çıxır. Prezident bunlara inanaraq, səlahiyyət verərək hansısa problemin həllini tapdırıbsa, bu işə daha məsuliyyətli yanaşmalıdırlar, vətəndaş məmnunluğunu təmin etməlidirlər.

Bu məsələ çox ciddi və ictimai narazılıq yaranan məsələdir. Ən böyük məsuliyyət bu qurumun üzərinə düşür, bu qurum da öz məsuliyyətini başa düşərək problemin həlli üçün konkret addımlar atmalıdır".

Ümumiyyətlə, son illərdə Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən və onun "Azparkinq" xidmətindən çoxlu şikayətlər var: paytaxtda parklan-

ma problemi həllini tapmayıb, avtobus zolaqları bəzi yerlərdə avtomobillərin dönməsinə çətinlik yaradır, cərimə yazmaqdan başqa bir iş görülmür. Faktiki şəhərin nəqliyyat sahəsində xaos davam edir.

Bəs ictimai nəqliyyatda xaosun aradan qaldırılması üçün hansı alternativ addımlar atılmalıdır? Artırılan cərimələr nəqliyyatda nizam-intizamı təmin edə bilirmi, yoxsa sadəcə vətəndaşların cibinə əlavə yüküdür? "Azparkinq" xidmətinin fəaliyyəti niyə bu qədər

çox şikayət doğurur - parklanma yerlərinin azlığından, yoxsa idarəetmənin səmərəsizliyindən? Avtobus zolaqlarının tətbiqi Bakı üçün doğrudurmu, yoxsa şəhərin küçə infrastrukturuna uyğun gəlmir?

Mövzu ilə bağlı nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov "Yeni Müsavat"a danışib. Ekspert qeyd edib ki, tıxacların həm obyektiv, həm də subyektiv səbəbləri var: "Son illər paytaxtın iqtisadiyyatının artması, əhalinin çoxalması, şəhərin turizm mərkəzinə çevrilməsi,

mədəni həyatın zənginləşməsi və beynəlxalq tədbirlərin çoxalması nəticəsində sıxlığın olması normaldır. Sadəcə, çalmaq lazımdır ki, bu sıxlıqlar tıxacı çevrilməsin.

Mərhələli şəkildə bu sıxlıqların aradan qaldırılması mümkündür. Bunun üçün də xüsusi dövlət proqramı hazırlanıb. Orada tədbirlər planı təsbit olunub, hər bir qurumun qarşısında konkret vəzifə qoyulub. 2025-2030-cu illər ərzində həyata keçiriləcək işlər elə effektiv olmalıdır ki, tıxac-

ların sayı azalsın.

Hazırda yeni tunellərin, körpülərin, yolötürücülərin tikilməsi, tunel və depoların inşası məhz bu məqsədə xidmət edir. Artıq Bakı və ətraf ərazilərdə tramvay xətlərinin çəkilməsi də dövlət proqramında nəzərdə tutulub. Yəni bu istiqamətdə işlər görülür. Təbii ki, çətinliklər olacaq - haradasa yol bağlanacaq, haradasa açılacaq. Tikinti-təmir işləri aparılanda yollar bağlanmadan bunu etmək mümkün deyil".

Ekspert artırılan cərimələrə bağlı deyib ki, bütün dünyada qayda pozuntuları cərimə ilə tənbeh olunur: "Əgər hansısa qayda pozuntusu davam edirsə və insanlar qaydalara məhəl qoymursa, cərimələrin artırılması qaçılmaz olur.

İctimai nəqliyyata gəldikdə, hazırda ictimai nəqliyyat yenidən dirçəldilir. Taksi isə sadəcə köməkçi vasitədir. Hazırda ölkəyə yeni avtobuslar gətirilir. Hətta bu ildən etibarən Çinin məşhur BYD şirkətinin avtobusları artıq Azərbaycanda istehsal olunacaq. Mən deməzdim ki, vəziyyət acınacaqlıdır. Hər şeyi birdən-birə həll etmək mümkün deyil. Amma bu, o demək deyil ki, cəmiyyət susmalıdır. Əksinə, vətəndaş da, media da çatışmazlıqlardan danışmalıdır.

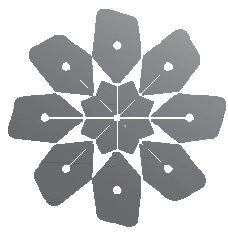
"Azparkinq" xidmətinə gəldikdə isə, fəaliyyətə yeni başlayanda mobil tətbiqlə, SMS sistemi ilə, yerlərin azlığı ilə bağlı problemlər çox idi. Lakin mərhələli şəkildə bu problemlərin çoxu həll olundu. İndi də

müəyyən çatışmazlıqlar varsa, onlar da həll edilə bilər. Amma nəzərə almaq lazımdır ki, Bakıda avtomobil yolunun kənarında parklanma yeri yaratmaq çox çətindir. Çünki vaxtilə şəhərsalma zamanı səhvlərə yol verilib - avtomobil yolları zəbt olunub, obyektlər səkilərdə tikilib, tikinti standartlarına əməl olunmayıb. Halbuki hər bir yaşayış və qeyri-yasayış obyektinin özünün bağlamadan bunu etmək mümkün deyil".

Eldəniz Cəfərov həmçinin bildirib ki, avtobus zolaqlarının tətbiqinin əsas məqsədi isə ictimai nəqliyyatdan istifadə edən vətəndaşların vaxtında ünvana çatmasıdır:

"Bu zolaqlar olmasaydı, vəziyyət daha pis ola bilərdi. Əvvəlcə müəyyən nöqsanlar var idi - məsələn, bəzi yerlərdə avtobus zolağına daxil olmaq üçün qırıq xətlər qoyulmamışdı, yaxud taksilər üçün dayanma yerləri ayrılmamışdı. Sonradan bunlar düzəldildi. Biz də ekspertlər olaraq müvafiq qurumlarla görüşlərdə fikirlərimizi bildirdik. Nəticədə taksilər üçün ayrıca minib-düşmə məntəqələri yaradıldı".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Demoqrafiya təkcə əhalinin sayının hesablanması ilə məhdudlaşmır: cəmiyyətin gələcəyini müəyyən-ləşdirən, dövlət siyasətini istiqamətləndirən və milli təhlükəsizlikdən tutmuş təhsil, səhiyyə, sosial rifah və iqtisadi inkişafadək bütün sahələrə təsir göstərən əsas göstəricidir. Bu səbəbdən hər bir ölkə üçün demoqrafik vəziyyət strateji əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan da bu proseslərin mərkəzindədir. Əhalinin artımı, yaş strukturu, doğum və ölüm göstəriciləri, nikah və boşanma tendensiyaları, miqrasiya axınları və qohum nikahları kimi məsələlər gələcəyimizi müəyyənləşdirir.

Ümumiyyətlə, dünyada demoqrafik mənzərə ciddi dəyişikliklərə məruz qalır. Avropa və Şimali Amerikada doğum səviyyəsi əhali artımını təmin edə bilmir. Məsələn, bir çox Qərb ölkələrində qadın başına düşən uşaq sayı 1,2-1,5 arasında dəyişir ki, bu da əhalinin sabit qalması üçün lazım olan 2,1 səviyyəsindən çox aşağıdır. Bu vəziyyət yaşlı əhalinin çoxalmasına, pensiya sisteminin çöküş təhlükəsinə və əmək qüvvəsinin azalmasına gətirib çıxarır.

Əksinə, Afrika və Asianın bəzi ölkələrində doğum səviyyəsi çox yüksəkdir. Nigeriyada qadın başına 6 uşaq düşür. Bu, əhalinin sürətli artımına səbəb olsa da, eyni zamanda işsizlik, yoxsulluq, ərzaq və su çatışmazlığı kimi sosial problemləri kəskinləşdirir.

Azərbaycan bu iki tendensiyanın arasında bir mövqedədir: doğum göstəriciləri nə Avropa qədər aşağı, nə də Afrika

qədər yüksəkdir. Amma bu tərazılığın saxlanması üçün dövlət siyasəti və ictimai dəyərlər arasında uyğunluq vacibdir.

Son illərin statistikasına əsasən, Azərbaycan əhalisi artmaqda davam edir və artıq 10,5 milyonu ötür. Lakin bu artım əvvəlki onilliklərlə müqayisədə daha zəifdir. Əgər 1980-ci illərdə hər ailədə orta hesabla 4-5 uşaq dünyaya gəlirdisə, bu gün şəhərlərdə ailələrin çoxu 1-2 uşaq ilə kifayətlənir. Bunun əsas səbəbləri arasında iqtisadi çətinliklər, mənzil problemləri, gənclərin karyeraya üstünlük verməsi, qadınların iş həyatına daha çox qoşulması, ailə dəyərlərinə baxışların dəyişməsi var.

Bundan başqa, əhalinin yaş strukturu da dəyişir. Gənclərin sayı çox olsa da, orta yaş yavaş-yavaş yüksəlir. Bu isə yaxın 20-30 ildə yaşlı əhalinin sayının artacağına işarədir.

Azərbaycanın bəzi bölgələrində hələ də qohum nikahları geniş yayılıb. Bu, həm ənənəvi təsəvvürlər, həm də qohum ailələr arasında iqtisadi maraqların qorunması ilə bağlıdır. Lakin tibbi baxımdan bu nikahların ciddi fəsadları var. Genetik mutasiyaların eyni ailədə toplanması nəticəsində ana-

Gender, ailə, demoqrafiya

Ölkədə əhali artımı - nə Avropa, nə Afrika

Demoqrafik vəziyyətin indiki tempi gələcək nəsilləri bir sıra problemlərlə üz-üzə qoya bilər

dangəlmə xəstəliklər, fiziki və əqli gerilik riski artır. Məsələn, həkimlərin məlumatına görə, qohum nikahlarından doğulan uşaqlarda xəstəlik riski qohum olmayan nikahlardan 5-6 dəfə çox ola bilər. Bu həm ailələr, həm də səhiyyə sistemi üçün ağır nəticələr doğurur. Mütəxəssislər bildirir ki, bu səbəbdən maarifləndirmə işləri daha da gücləndirilməlidir. Məktəblərdə, universitetlərdə, kütləvi informasiya vasitələrində bu mövzuya dair maarif proqramlarının keçirilməsi zəruridir.

Son illər Azərbaycanda nikahdan kənar doğulan uşaqların

sayında artım müşahidə edilir. Bu hal Qərb cəmiyyətlərində çoxdan normallaşsa da, bizim ənənəvi cəmiyyətimizdə hələ də mübahisələrə səbəb olur. Sosioloqlar qeyd edir ki, bunun bir neçə səbəbi var - gənclərin evlilik institutuna daha az önəm verməsi, miqrasiya prosesləri nəticəsində qadın və kişilərin fərqli ölkələrdə yaşaması, ailədaxili konfliktlər və boşanmalar, cəmiyyətin dəyişən dəyərləri. Bu vəziyyət uşaqların sosial statusu ilə bağlı problemlər yarada bilər. Ona görə də dövlətin həm hüquqi müstəvidə, həm də sosial

integrasiya sahəsində əlavə addımlar atması vacibdir.

Son on ildə Azərbaycanda boşanma göstəriciləri də kəskin artıb. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, boşanmaların sayı bəzən yeni qurulan nikahların 30-35 faizinə qədər yüksəlir.

Bunun səbəbləri çoxşaxəlidir. Onlardan ən əsasları iqtisadi sıxıntılar, mənzil və iş problemləri, xaricə miqrasiya, ailədaxili zorakılıq və ya psixoloji uyğunsuzluq, sosial şəbəkələrin təsiri ilə yaranan yeni münasibət modelləridir.

O da məlumdur ki, boşan-

maların çoxalması doğum səviyyəsinə birbaşa təsir göstərir, çünki dağılmış ailələrdə uşaqların sayı adətən az olur. Bundan əlavə, boşanmış ailələrin uşaqların psixoloji cəhətdən daha çox çətinliklərlə üzləşirlər.

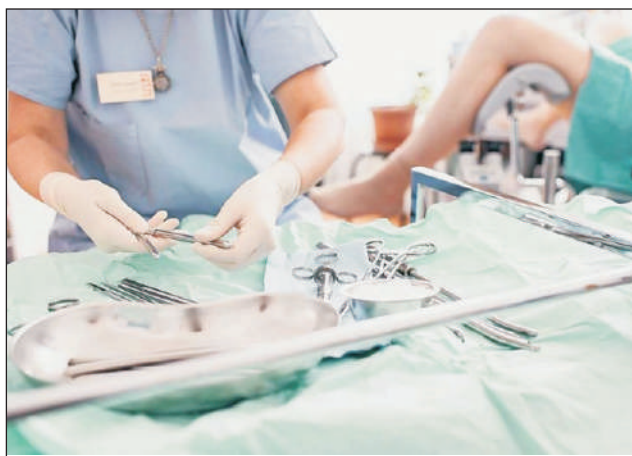
Sosioloqlar qeyd edir ki, Azərbaycanın demoqrafiyasına təsir edən mühüm faktorlardan biri də miqrasiyadır. Xüsusilə gənclərin təhsil və iş üçün xaricə köçməsi əhali artımını zəiflədir. Bir tərəfdən bu, ölkəyə yeni bilik və təcrübə gətirmək potensialına malikdir, digər tərəfdən isə "beyin axını" problemi yaradır.

Müharibədən sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdış isə əksinə, əhali xəritəsini dəyişdirə bilər. Qarabağa və Şərqi Zəngəzura köçürülən insanlar həm bölgələrin canlanmasına, həm də ümumi demoqrafik sabitliyə müsbət təsir göstərə bilər.

Demoqrafiya ilə gender bərabərliyi arasında sıx əlaqə var. Əgər qadınlar iş və ailə həyatı arasında seçim etməyə məcbur qalırsa, doğum səviyyəsi azalır. Əksinə, qadınlara iş yerlərində sosial güzəştlər, uşaq bağçaları, doğuşdan sonra işə qayıtmaq üçün dəstək verildikdə, doğum göstəriciləri yüksəlir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Azərbaycanda abort halları artıb - Səbəb

Azərbaycanda ötən il 78 mindən artıq qadın aborta məruz qalıb. Statistika əsasən, abort etdirən qadınların yarısının gənc (15-29 yaş) olduğu məlum olub. Həmçinin onlardan 2700-dən çoxunun yaşı 20-dən az olub. Əlavə olaraq, 15-17 yaşında olan 72 qadın, 18-19 yaşında olan 2679 qadın abort etdirib.

Mövcud statistikalar göstərir ki, hər ötən il abortla bağlı göstəricilərdə artım müşahidə olunur.

"Təmiz Dünya" Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin təsisçisi və sədri Mehriban Zeynalova Modern.az-a abortların artmasının səbəbini bir neçə mühüm sosial və psixoloji səbəblərlə əlaqələndirib.

Onun sözlərinə görə, bəzi hallarda bu, münasibətlərdə qarşılıqlı anlaşmazlıqdan və ya

sosial-iqtisadi çətinliklərdən qaynaqlanır:

"Gənclər bəzən düşüncələr ki, uşaq bu mərhələdə onların həyatına travma gətirə bilər. Bu qərarı sağlamlıq düşüncə ilə qəbul edənlər, daha çox uşağın gələcəyini və onun üçün yaradılacaq şəraiti nəzərə alırlar.

Cəmiyyətdə aborta qarşı mənfi münasibət olsa da, bəzi hallarda bu addım gələcəkdə yaşana biləcək

konfliktlərin qarşısını almaq üçün atılır. Digər hallarda isə qeyri-rəsmi münasibətlərdə hamiləlik baş verir, lakin qarşı tərəf məsuliyyəti üzərinə götürmək istəmir, atalıq haqqını tanımır. Bu kimi vəziyyətlərdə də abort qərarı verilə bilər".

Həmsöhbətimiz həmçinin vurğulayıb ki, ən düzgün yanaşmanın gənclərin münasibətə başlamazdan əvvəl tələsməməsi, bir-birlərini daha yaxından tanımaları, qarşı tərəfin valideynlik məsuliyyətini dərk edib-etmədiyinə diqqət etmələridir:

"Evlilikdən öncə gənclər bir-birlərini daha dərinləndirərək tanımalı və yalnız bundan sonra ailə qurmaq qərarı verməlidirlər. Uşaq dünyaya gətirməzdən əvvəl isə valideynlik məsuliyyəti haqqında maarifləndirici təlimlərdən keçmək faydalı olardı".

M.Zeynalova eyni zamanda bildirib ki, sosial-iqtisadi amillər də bu qərarlara təsir göstərir: "Bəzən gənc ailələr bir uşaqdan sonra ikinci uşağı dünyaya gətirməkdən çəkinirlər, çünki uşağın saxlanması və ehtiyaclarının qarşılınması ciddi məsuliyyət və maliyyə tələb edir".

Ali Məhkəmədən mənəvi zərərlə bağlı mühüm qərar

Ali Məhkəmənin Mülki Kollegiyası mənəvi zərərin ödənilməsi ilə bağlı vahid məhkəmə təcrübəsini müəyyən edən qərar qəbul edib.

Musavat.com xəbər verir ki, iş üzrə iddiaçı həm maddi, həm də mənəvi zərərin ödənilməsi tələbi ilə məhkəməyə müraciət edib, birinci instansiya məhkəməsi iddianı qismən təmin edərək cavabdehdən mənəvi təzminat və vəkil xərclərinin ödənilməsi barədə qərar verib. Lakin iddiaçı məhkəmə qətnaməsi qəbul edildikdən sonra vəfat edib.

Bu halda əsas hüquqi məsələ iddiaçının vəfat etməsinin mənəvi zərərin ödənilməsi tələbinə təsiri ilə bağlıdır.

Ali Məhkəmənin mövqeyinə görə, iddiaçı qətnamə qəbul edilənə qədər vəfat etsə, iş üzrə icraata xitam verilə bilər. Lakin qətnamə qəbul edildikdən sonra iddiaçının ölümü işin icraatına maneə yaratmır və mənəvi zərərin ödənilməsi tələbi vərəsələr tərəfindən davam etdirilə bilər.

Mənəvi zərərin özü şəxsin

qeyri-əmlak hüquqlarının pozulması nəticəsində yaranan zərərdir və ilkin mərhələdə şəxsi hüquq kimi qəbul edilir. Lakin bu tələb hüquqi prosesdə əsasən irəli sürüldükdən sonra, yeni iddiaçının məhkəməyə müraciəti və ya yazılı tələb göndərməsi ilə artıq hüquqi baxımdan əmlak xarakteri daşıyır. Bu da mənəvi zərərin ödənilməsi tələbinin şəxsin ölümündən sonra da vərəsələrə keçməsinə mümkün edir.

Mülki Məcəllənin 1151.1-ci maddəsi də göstərir ki, miras qoyanın malik olduğu

əmlak hüquqları və öhdəlikləri onun vəfatı ilə vərəsələrə keçir. Bu səbəbdən mənəvi zərərin ödənilməsi ilə bağlı iddialar da, əgər tələb müvafiq qayda ilə irəli sürülübse, vərəsələr tərəfindən təqib edilə bilər.

Yekun olaraq vurğulamaq lazımdır ki, mənəvi zərərin ödənilməsi tələbi məhkəməyə təqdim edildikdən sonra, bu tələb artıq şəxse bağlı şəxsi hüquq statusundan çıxaraq, əmlak hüququna çevrilir və iddiaçının vəfatından sonra da hüquqi davamlılığı təmin olunur.

“Universitetlərin hamısı niyə Bakıda olmalıdır ki?! Kampusu olmayan universitet nəyə lazımdır ki?! BDU-dan başqa (tarixdəki yerinə, simvolizmə görə), bütün universitetlər regionlara, əsasən də Qarabağa, Şərqi Zəngəzura köçürülməlidir, başqa yol yoxdur”.

olunub. Universitetlərdən böyük tələbə kontingentinə sahib olanlar Bakı Dövlət Universiteti, Memarlıq və İnşaat Universiteti, Azərbaycan İqtisad Universiteti, Dillər Universiteti və Pedaqoji Universitetdir. Bunların hamısı şəhər mərkəzinə uyğun yerlərdə yerləşən universitetlərdir.

problemin kökü iqtisadi mərkəzləşmədir, təhsillə bağlı deyil.

Üstəlik, universitetlərin Bakıdan köçürülməsi həm tələbələr, həm də müəllimlər üçün yeni çətinliklər yaradaçaq. Əksəriyyət Bakıda yaşayır, onların başqa bölgələrə məcburi köçürülməsi sosial və maliyyə baxımından böyük

yataqxanalar, xidmət sektoru, bizneslər və yeni iş yerləri yaranır. Beləliklə, yeni universitetlər bölgələrdə həm iqtisadiyyatı canlandırır, həm də sosial həyatı dirçəldir. İnsanlar təhsil və iş üçün Bakıya qaçmaq məcburiyyətində qalmaz. Yeni Bakının sıxlığına görə universitetləri günahlandırmaq doğru deyil. Çıxış

Yusif Abdullayev: “Gənclər emosional intellektin inkişafında əvvəlki nəsillərdən öndədir”

Emosional intellekt müasir peşələrdə uğurun əsas amillərindən birinə çevrilir. “Report” xəbər verir ki, bunu Azərbaycanın İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin (AZPROMO) icraçı direktoru Yusif Abdullayev Bakıda keçirilən “Gələcək karyeralar: necə aktual, hazır və tələb olunan qalmaqlar” mövzusunda panel müzakirəsində çıxışı zamanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, emosionalı idarə etmək bacarığı təkcə peşəkar fəaliyyətdə deyil, həm də gündəlik və ailə həyatında da vacibdir. Məhz bu bacarıq həqiqətən də böyük nəticələr əldə etməyə kömək edir.

“Agentliyimiz həm beynəlxalq, həm də daxili təşviqatla məşğul olur. Bu işdə emosional intellekt mühüm rol oynayır. Bugünkü gənclər əvvəlki nəsilləri xeyli qabaqlayır: əvvəllər sadəcə mövcud olmayan texnologiyalar və imkanlar bu gün gənclər üçün əlçatandır. Bu, gənclərin belə bacarıqları inkişaf etdirməsi üçün böyük imkandır”, - Y. Abdullayev vurğulayıb.

O həmçinin “soft skills” adlanan bacarıqların vacibliyinə diqqət çəkib: “İnsan mükəmməl təhsil alsın və bir neçə dillə yiyələnsə belə, bu, kifayət etməyə bilər. Ünsiyyət qurmağı və danışığı aparmağı bacarmaq lazımdır - bu, son dərəcə vacibdir. Biz daim müxtəlif xalqların nümayəndələri ilə görüşür, çox səyahət edirik və belə olan halda məhz emosionalı nəzarətdə saxlamaq bacarığı uğurun təməlinə çevrilir. Öz təcrübəmə əsaslanaraq deyə bilərəm ki, emosional hər şeyi həll edir. Əgər siz öz emosionalınızı idarə edə bilərsiniz, qalan hər şeyi də idarə edə bilərsiniz”.

Liseyin təmiri üçün valideynlərdən pul tələb edilib?

Sosial şəbəkələrdə Bakı şəhər Nərimanov rayonu 43 saylı orta məktəbin (MLK) şəraitinin, siniflərin, koridorun, sanitariya qovşağının yarasız vəziyyətdə olduğunu əks etdirən videogörüntülər paylaşıb. İddialara görə, direktor vəzifəsini icra edən Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi (BŞTİ) əməkdaşı isə valideynlərə pul yığıb sinifləri təmir etdirməyi tapşırıb, əks halda, valideynlərə bildirilib ki, yeni dərslərdə şagirdlər məktəbə buraxılmayacaq.

Məsələ ilə bağlı Məktəb-lisə kompleksindən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, təhsil müəssisəsində yeni tədris ili öncəsi valideynlərlə ənənəvi görüş keçirilib:

“Əvvəlki illərdəki ənənəyə uyğun olaraq tədris korpusu dəyişən VI və VII sinif şagirdlərinin valideynləri övladlarının təhsil alacağı korpusla tanış olublar. Valideynlər həmin tədris korpusunun durumu ilə bağlı rəylərini bildiriblər.

Məktəb rəhbərliyi tərəfindən həmin valideynlərə bildirilib ki, bu korpusun təmiri üçün aidiyyəti üzrə müraciət olunub.

Bununla bağlı valideynlərdən vəsait tələb olunmasına dair iddialar tamamilə əsassızdır.

Pedaqoji kollektivin əsas məqsədi yeni dərslərdə məktəbimizdə daha səmərəli təhsil mühitinin formalaşmasına və qarşılıqlı etimada əsaslanan münasibətlərin yaranmasına nail olmaqdan ibarətdir”.

BŞTİ-dən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, Bakı şəhəri Məktəb-Lisə Kompleksinin fəaliyyəti Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi tərəfindən nəzarətdə saxlanılır:

“Qeyd edək ki, yeni dərslərin hazırlıq çərçivəsində təhsil müəssisələrinin infrastruktur və digər istiqamətlər üzrə ehtiyacları müəyyənləşdirilib və müvafiq tədbirlərin görülməsi məsələsinə baxılır”.

“Universitetlər Qarabağa köçürülsün” - təklif, etiraz, təcrübə...

Ekspert deyir ki, paytaxtda sıxlığın əsas səbəbi universitetlər deyil, rayon və bölgələrdə iş yerlərinin azlığıdır

Bu təklifi “ReAl” partiyasının sədri Natiq Cəfəri bildirib. Onun sözlərinə görə, işğaldan azad edilmiş bölgələrimizin inkişafı da buna bağlıdır: “Xankəndidəki Qarabağ Universiteti modeli doğrudur, Qarabağ və Şərqi Zəngəzura eyni model tətbiq edilməlidir. Azad edilmiş torpaqlarda iqtisadi aktivlik üçün universitetlər və torpağa mülkiyyət məsələsi həll edilməlidir.

Universitet şəhər yaradan müəssisədir, ətrafında həyat qaynayır, iqtisadi aktivlik yaranır. Dövlət iqtisadiyyatda əsas oyunçu olaraq oralarda müəssisə açmağa çalışmaq-dansa, investisiya qoyub universitetləri ora köçürsə, iş yerləri, köç prosesini orqanik, ən əsası, qalıcı olacaq...”

Zaman-zaman universitetlərin paytaxtdan kənara köçürülməsi məsələsi gündəmə gəlir. Bir neçə dəfə bu məsələ ətrafında geniş müzakirələr gedib. Lakin universitetlərin Bakıdan köçürülməsi hər dəfə gündəmə gələndə birmənalı qarşılanmayıb.

Beziləri bunu tixacla azalması üçün doğru addım hesab etsə də, beziləri bir çox aspektdən universitetlərin şəhər ətrafına köçürülməsini faydalı saymır. Bu məsələ Milli Məclisdə də müzakirə

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin təsdiq etdiyi “Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün dövlət proqramı”nda Bakı şəhərində yerləşən təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin şəhərin nəqliyyat sıxlığına təsirinin qiymətləndirilməsi mövzusunda öz əksini tapıb. Ali təhsil müəssisələrinin şəhərdən kənara köçürülməsi paytaxtda tıxac probleminin həllində vacib amillərdən biri kimi şərh olunur.

Ekspert Malvina Amirova mövzu ilə bağlı “Yeni Məşavət”ə deyib ki, son vaxtlar tez-tez Bakıdakı sıxlığın səbəblərindən biri kimi universitetlərin göstərilməsi və onların paytaxtdan köçürülməsi təklifləri gündəmə gəlir: “Mən hesab edirəm ki, bu absurd təkliftir. Çünki paytaxtda sıxlığın əsas səbəbi universitetlər deyil, rayon və bölgələrdə iş yerlərinin azlığıdır. İnsanlar ailəsini dolandırmaq üçün paytaxta üz tutur, çünki iri müəssisələr, dövlət qurumları, şirkətlər və xidmət sektoru əsasən Bakıda cəmlənib. Belə olan halda bölgələr boş qalır, paytaxtda isə həddindən artıq yüklənmə yaranır. Deməli,

problemlər deməkdir. Universitetlərin paytaxtda bir-birinə yaxın yerləşməsi elmi mühiti gücləndirir, əməkdaşlıqları asanlaşdırır. Regionlara dağılması bu imkanları zəiflədə bilər. Digər tərəfdən, universitetləri köçürmək böyük maliyyə vəsaiti tələb edir, yeni kampuslar, yataqxanalar, laboratoriyalar sıfırdan qurulmalıdır. Bundan əlavə, tələbələr üçün iş və təcrübə imkanlarının çoxu Bakıda cəmlənib. Regionlarda eyni şəraitin olmaması onların gələcək karyerasına da mənfi təsir edə bilər”.

Malvina Amirova qeyd edir ki, daha doğru yol universitetləri köçürmək yox, bölgələrdə sıfırdan yeni ali məktəblər qurmaqdır: “Amma bu universitetlər təsadüfi olmalı, hər bir regionun potensialına uyğun ixtisaslaşmalıdır. Məsələn, Qarabağda kənd təsərrüfatı və enerji, Şuşada mədəniyyət və incəsənət, Qubada turizm və idman, Lənkəranda dənizçilik və logistika, Gəncədə texnologiya və IT üzrə universitetlərin yaradılması bölgələrin inkişafına ciddi təkan verə bilər.

Unutmamalıyıq ki, universitet təkcə təhsil müəssisəsi deyil, həm də şəhər yaradan bir mərkəzdir. Onun ətrafında

✉ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Məşavət”

Məlum olduğu kimi, Laçında IX “Muğam” televiziya müsabiqəsinin final mərhələsi baş tutub. Müsabiqənin final mərhələsində qaliblərin adı açıqlanıb və onlar mükafatlandırılıblar. 8-16 yaşında yeniyetmələr arasında birinci yerə Əhəd Ağayev, ikinci yerə Murad Nəbizadə, üçüncü yerə isə Kənan Tağızadə layiq görülüb.

16-30 yaşında gənclər arasında müsabiqədə birinci yerə Aytac Bəybalayeva, ikinci yerə Nərin Mirzəyeva, üçüncü yerə isə Rəis Niftəliyev seçilib. Müsabiqənin münisflər heyətinin kürsüsündə xalq artistləri Mələxanım Əyyubova, Məsum İbrahimov, Nəzakət Teymurova, Vamiq Məmmədəliyev,

ram, heç vaxt da razılaşmayacağam”.

“Bildiyiniz kimi, mən finalda iştirak etmədim. Qərar oradakı münisflər veriblər. Hər halda mən finalda münisf olsaydım, nəticə başqa cür olardı. Mən olsaydım, var gücümle çalışıb haqq-ədaləti bərpa edərdim”, - deyərək Xalq artisti bildirib.

Muğam yarışında qalmaqal - Xalq artistlərindən reaksiya

Məsum İbrahimov: “Təxribatçılar region söhbəti edilir”

əməkdar mədəniyyət işçisi İlqar Fəhmi əyləşib.

Lakin IX “Muğam” televiziya müsabiqəsinin nəticələri bəzi iştirakçılar tərəfindən narazılıqla qarşılanıb. Kənan Novruzov mükafatlandırılma mərasimində ona təqdim olunan diplomu qəbul etməyib. Daha sonra isə ona qarşı haqsızlıq edildiyi barədə açıqlama verib. Digər narazı iştirakçı Aycan Şükürlü isə etirazını videomüraciətlə bildirib və nəticələrə yenidən baxılmasını istəyib.

Etirazlara müsabiqənin münisflərindən biri olan Xalq artisti Səkinə İsmayılova da qoşulub.

S.İsmayılova Bakupost.az-a açıqlamasında deyib: “Mən IX “Muğam” televiziya müsabiqəsində münisflərin qərarları ilə razılaşmı-

Münisflərdən biri Xalq artisti Mələxanım Əyyubova Modern.az-a açıqlamasında müsabiqə ilə bağlı yayılan fikirlərə münasibət bildirib. “Verilişə baxan, müsabiqədə iştirak edənlər, insafları varsa, özləri də təsdiqləyər ki, indi etiraz edənlər əvvəl çox zəif idi, hətta oxuyan zaman qışqırıqları üçün bunu onlara irad bildirmişəm. Kənan Ağdamda oxuyanda səsi qırıldı, oxuya bilmədi. Gərək biz onu həmin vaxt çıxardırıq, amma biz insaflı yanaşdıq, ona güzəşt etdik. İndi onların etdiyi ayıbdır. Bütün müsabiqə boyu onlara güzəşt etmişik, indi güzəştlərimizi də bizə irad bildirirdilər. Güzəşt etməsəydik, onda da irad bildirəcəkdilər ki, niyə 2 həftəyə bu adamı çıxardın. Biz gördük ki, indi oxuya bilməsələr də, ustad kimi

onlara yol göstərək, istedadları üzə çıxsın. Onlara iradlarını deyəndən sonra yenə də qiymətlərini yüksək verirdik, açıqlayırdıq ki, bu səhvlər düzəldir”.

Müsabiqədə münisf kürsüsündə oturan Xalq artisti Nəzakət Teymurova isə axşam.az-a açıqlamasında bildirib ki, müsabiqə çox şəffaf keçib, Kənanın hərəkəti isə düzgün olmayıb:

“Bu, Kənan üçün böyük uğurdur ki, 200 insan içindən seçilərək 20-liyə düşüb. Bunun özü bir qalibiyyətdir. Əsas onun özündən soruşun, hansı yeri tutmaq istəyirdi? Yeddiliyin içərisindən ən güclülər seçilməli idi. Ən güclü üç iştirakçını biz qalib etməli idik. Münisflərin qərarı ilə ən güclülər ilk üçlükdə yer aldı.

Diplomantlar arasında yer almaq da Kənan üçün böyük uğurdur. Hamı qalib olmaq istəyir. Amma muğam sənəti ağır sənətdir. Yəqin ki, onun da digər ifaçılar kimi çatışmayan nələrisə oldu. Çünki hər kəsin istedadı ümumi olaraq hamı tərəfindən dəyərləndirildi”.

Qeyd edək ki, hər dəfə muğam müsabiqələrinin nəticələri açıqlandıqdan sonra müəyyən etirazlar olur. Bu, artıq ənənəyə çevrilmiş haldır. Kimlərsə münisflərin qərarını obyektiv hesab etmir, kimlərsə favoritlərinin qalib gəlmədiyini iddia edir. Lakin bu dəfə vəziyyət bir qədər fərqlidir - etirazların daha geniş vüsət alması, üstəlik, tanınmış sənət adamlarının da bu müzakirələrə qoşulması qalmaqalı böyüdü.

Xüsusilə də Xalq artisti Səkinə İsmayılovanın etiraz-

lara qoşulması həm ictimaiyyətin, həm də sənət camiasının diqqətini bu məsələyə yönəldib. Əgər əvvəlki illərdə əsasən sosial şəbəkələrdə səslənən fərdi şikayətlər fonunda vəziyyət tez unudulurdusa, bu dəfə sənət aləminin nüfuzlu adının reaksiyası geniş rezonans doğurub.

Bəs nə baş verir?

Məsələ ilə bağlı müsabiqənin münisflər heyətinin üzvü, Xalq artisti, muğam ustası Məsum İbrahimov “Yeni Müsavat”-a danışib. Xalq artisti qeyd edib ki, əvvəlki illərdə yerləri bölüşdürürdük, heç kim tam kənarda qalmırdı: “Bu dəfə isə 7 finalçı var idi, amma cəmi 3 yer ayrılışdı. Təbii ki, 3 yeri 7 nəfər arasında bölmək mümkün deyil və kənarda qalan tərəf narazılıq edir.

Narazılıq edən Kənan Novruzov mənim tələbəm olub. Əgər deyilən kimi, mən “öz tələbəmə yer verirdimse”, o zaman məhz Kənana yer verərdim. O, 4 il mənim tələbəm olub, son iki ildə isə tələbəm Bəyimxanım Vəliyevanın tələbəsi idi. Yeni, mənim öz tələbəm olmuş bir ifaçıdan söhbət gedir.

İkinci narazılıq edən Aycan Şükürlü isə mənim tələbəm Təyyar Bayramovun tələbəsidir. Yeni hər iki ifaçı bizi yaxın insanlardır. Sadəcə, ortada müəyyən bir dəstə adam var ki, region söhbəti etməyə başlayırlar.

Bir məqamı da qeyd edim: sonuncu müsabiqədə yer tutanlar arasında Qarabağdan olan ifaçı yoxdur. Bu dəfə Bakı və Şamaxı ifaçıları qalib gəldi. Bunun isə mənim üçün heç bir fərqi yoxdur. Mənim üçün əsas olan istedadlı ifaçı Azərbaycanın hansı bölgəsindən olur-olsun. Təəssüf ki, bəzi təxribatçı qüvvələr və onların trolları süni şəkildə region mövzusunı gündəmə gətirirlər. Bu, çox ayıb məsələdir. Biz hamımız azərbaycanlıyıq və eyni amal üçün çalışırıq”.

Məsum İbrahimov müsabiqənin tam şəffaf şəkildə keçdiyini deyib:

“Müsabiqə boyu ballar hesablanır, eyni zamanda münisflər arasında müzakirə aparılır. Orada 6 nəfər münisf olub və yekun nəticə səs çox-

luğu ilə müəyyən edilib. Yeni proses tam normal qaydada gedib. Narazılıq edən iştirakçıların müsabiqə boyu səhvləri olub, biz onlara dəfələrlə güzəşt etmişik. Bəzən onların kənarda qalmaq təhlükəsi vardı, amma biz humanistlik göstərərək çıxarmamışıq və çalışmışıq ki, finala daha çox uşaq keçsin. Finala çıxan bütün ifaçılar istedadlı idilər və hər biri yer almağa layiqdir. Lakin qeyd etdiyim kimi, yalnız 3 yer ayrıldığı üçün digərləri kənarda qaldı”.

Xalq artisti həmkarı Səkinə İsmayılovanın da

mövqeyinə münasibət bildirib:

“Səkinə İsmayılova bizim çox dəyərli sənətkarımızdır. Təəssüf ki, səhhəti ilə bağlı finalda iştirak edə bilmədi. Biz də çox istərdik ki, o bizimlə olsun. Onun fikirlərinə gəlinlə, əlbəttə, hər bir münisfin öz mövqeyi və yanaşması ola bilər, mən bunu normal qarşılayıram. Ancaq bu məsələdən istifadə edib təxribatçı addımlar atmaq istəyənləri qınayıram. Onlar belə şeylərə yol verməməlidirlər”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Məşhur aktrisadan gözlənilməz açıqlama: “Mirasımı oğluma verməyəcəm”

Britaniyalı model və aktrisa Elizabet Hörli verdiyi son müsahibəsində oğlu Demianın ondan miras gözləməməli olduğunu bildirib.

60 yaşlı aktrisa “The Mirror” qəzetinə açıqlamasında yaxınlarının da ondan miras gözləməməli olduğunu deyib: “Mən də öz ailəmdən heç vaxt miras gözləmədim. Ən sevdiyim böyük xaləmdən qalma kiçik çini qəhvə fincanlarım var. Hər dəfə espresso içəndə onu xatırlayıram. Mənim üçün qalan şeylərin dəyəri maddi deyil, mənəvidir”.

“Sevdiyim hər kəsin hər qəpiyini əylənərək xərcləmiş biri kimi mənə baxmasını istəyirəm. Mən miras almaq və ya miras qoymaq üçün yaşamıram”, - deyərək Hörli bildirib.

“Miras” adlı yeni realiti şousunda iştirak edən aktrisa, oğluna nə qalacağı barədə suala isə belə cavab verib: “Miras qoymağa inandığımı kim dedi? Mən boş-boş gəzə bilərəm və ölümümə qədər bütün sərvətimi xərcləyə bilərəm”.

Karyerasına model kimi başlayan, daha sonra kino və televiziya ilə məşğul olan Hörli özünün mayo və bikini markasından da böyük gəlir əldə etməyə davam edir. Bir vaxtlar aktyor Hyu Qrant ilə yaşadığı münasibətlə gündəmə gələn Hörli təkililiyini hind əsilli iş adamı Arun Nayarla etmiş, 2011-ci ildə boşanmışdı.

Onun yeganə övladı Demian amerikalı iş adamı Stiv Binq ilə münasibətindən dünyaya gəlib. DNA testi ilə atasının Binq olduğu sübuta yetirilsə də, milyarder əvvəlcə övladını qəbul etməmişdi. Binq 2020-ci ildə vəfat edib.

Demian Hörli anasına olan inanılmaz bənzərliyi ilə tanınır və anası kimi modellə məşğuldur. Onun xac atası isə Hörlinin keçmiş sevgilisi, hazırda isə yaxın dostu olan Hyu Qrantdır.

Aktrisanın şəxsi həyatı da gündəmdə qalır. O, bir neçə ay əvvəl məşhur müğənni Billi Rey Sayrus ilə münasibətə başlayıb. İkili gözlənilməz birlikdəliklərinə baxmayaraq, xoşbəxt olduqlarını göstərən fotolar paylaşmağa davam edir./Qaynarinfo

Bu yazı idman yazısı olmayacaq, bəzi xüsusiyyətlərimizə idman hadisəsi üzərindən baxış səciyyəsi alacaq. Məlum olduğu kimi, dünən Monakoda keçirilən püşkatma mərasimində üzərinə milli komanda funksiyası yüklədiyimiz “Qarabağ”ın püşkünü “Çelsi” (İngiltərə), “Liverpool” (İngiltərə), “Benfika” (Portuqaliya), “Ayntraxt Frankfurt” (Almaniya), “Ayaks (Niderland)”, “Napoli” (İtaliya), “Atletik Bilbao (İspaniya)”, “Kopenhagen” (Danimarka) kimi “əjdaha” komandalar düşüb.

Xəlid KAZIMLI

Əziklik sindromu - Qarabağı aldıq, bitmədi, indi bizi bundan “Qarabağ” qurtarmalıdır

Bu komandaların hamısı dünyanın ən güclü liqalarında, eləcə də qitə birinciliklərində dəfələrlə çempion olmuş komandalardır, muzeyləri kuboklarla doludur, hər il Çempionlar Liqasında, Avroliqada oynayırlar, son “səkkizliyə” qalırlar, tək bir oyunçularının qiyməti “Qarabağ”ın bütün heyətinin bazar qiymətindən artıqdır.

Ancaq turnirin adı üstündədir: Çempionlar Liqası. Burada qitənin ən say-seçmə, bir neçə mərhələdən ələnilib gəlmiş klubları təmsil olunur, bu liqada zəif rəqib yoxdur.

Hətta “Qarabağ”ın püşkünü daha çətin rəqiblər düşə bilərdi: “Real-Madrid”, “Barselona”, “Mançester Yunay-

ted”, PSJ, “Yuventus”, “Bavariya”, “Sportinq”, “PSV Eynhoven” və s. Onda necə olacaqdı?

Böyümək, güclü olmaq, güclülər dəstəsində oynamaq istəyən komanda bu cür “əjdaha”larla döş-döşə gəlməkdən qorxmamalıdır, onlarla baş-başa oynamağı gözə almalıdır. Məsəl var, deyirlər: “Qurddan qorxan meşəyə getməz”.

İndi “Qarabağ” da qitənin ən güclü komandalarına məğlub olacağından qorxurdusa, prinsipcə, Çempionlar Liqasında oynamaqdan imtina edər, pley-off oynadıqı “Farensvaroş”dan daha bir-iki qol yeyib Avroliqaya yollar, “

orada da bir rəqibə uduzanda, biriylə heç-heç edər, birini də udar, başını gırəyər, sifətini qoruyar, pulunu qazanardı.

Ancaq “Qarabağ” elə etmədi, dirəşdi, ard-arda qələbələr qazandı və qitənin ən güclü komandalarının sırasında yer aldı. Demək, komandada bir özünəinam var.

nəticəsidir, aşağı-yuxarı hamımızda var və əvvəl-axır bundan yaxa qurtarmalıyıq. Bu, bizdə I Qarabağ müharibəsindən sonra formalaşmışdı. Qarabağı işğaldan azad etdik, amma o sindromdan xilas olmadıq. Nəhayət, “Qarabağ” və onun qələbələri, bizə yaşatdığı qürur bu əzikliyə qalib gəlməlidir.

yadınızdadır? Qapısına 7 qol vurdu.

Yaxud Almaniya millisi 2010-cu ildə Brazilyada keçirilən mundialda meydan sahiblərinin - “pentakampeon” və “sambaçılar” adlandırılan komandanın qapısına 7 qol vurmadımı?

Söz yox, “Qarabağ”a çətin olacaq, amma ağlaşma qur-

mandasında oynayır, amma bu o demək deyil ki, Yamal “Ferrari”dir, Nəriman isə “Lada-07”. Elə deyil. “Qarabağ” ötən il dünya ulduzu Marselonun oynadığı yunan klubuna qalib gəlmədimi? “Dünya ulduzu”, “yüz milyonluq oyunçular” söhbəti çox şişirdilib.

Bir şeyi də nəzərə alaq: 35 il öncə təkə Bakını yox, bütün

Bir şeyi bilmək lazımdır ki, bu, futboldur. Burada rəqibə 0:5 hesabı ilə uduzmaq millətin, xalqın müharibədə uduzması demək deyil, bir idman klubunun başqa bir idman klubuna uduzmasıdır. Bu, heç o demək deyil ki, böyük hesabla uduzan komanda dərhal dağılacaq, idman karyerasını sonlandıracaq. Xeyr, o komanda gələn bir də bu cür yarışlara qatılacaq və ola bilər, 1 il, 5 il öncə onu böyük hesabla məğlub etmiş komandaya eyni hesabla qalib gələcək.

Futbolda belə şeylər çox olur. Çox vaxt “Barselona”ya uduzan “Bavariya” 5-6 il öncə ispanların başına nə oyun açdı,

mağın da yeri yoxdur. Rəqiblərin güclü, həm də çox güclü olması o demək deyil ki, biz məğlubiyyətlərlə indidən barışmalıyıq və oyun gününü gözləməliyik ki, minimal hesabla uduzaq, rahatlaşaq. Elə futbol, elə idman yoxdur.

“Əjdaha”ların bir oyunçusunun qiymətinə gəlinə, bunu da çox ürəyə salmaq olmaz. Lamin Yamal da iki ayaq, iki qol, bir başa, eyni cür əzələ kütləsinə malikdir, Nəriman Axundzadə də. Yamalın bizimkindən bir az ustalıq, təcrübəsi, əzmi, dözümlü, reklamı, maşası artıq ola bilər. Biri dünyanın ən yaxşı komandasında, o biri də öz ölkəsinin 1 nömrəli ko-

Azərbaycanı təmsil edən “Neftçi” SSRİ birinciliyinin güclülər dəstəsində 13-14-cü yeri tutaraq, aşağı divizionla düşməyəndə necə sevinirdik, “şükür, güclülər dəstəsində qaldıq” deyirdik, indi komandamız Avropanın güclülər dəstəsində oynayır, ağlaşma qururuq.

Baxaq, görək, 35 il öncə gur-guruldayan “Dinamo”lar (Kiyev, Moskva, Minsk və Tiflisi eyni adlı klubları), “Spartak”, “Zenit”, “Torpedo” hardadırlar, “Qarabağ” haradadır.

“Tütək səsi” filminin personajı İsfəndiyar kişinin Qılınc Qurbana dedişi söz olmasın, inamınızı itirməyin, Qurbanın da inamına zərbə vurmağın.

“Qarabağ”ın Avropa ilə döyüş hazırlığı: ulduzlardan kimi uda bilərik?

Tofiq Bəhramovun “çempion etdiyi” “Dumanlı Albion” klubları...; “Nə “Çelsi”dən, nə “Liverpool”dan, nə də...”

Avqustun 28-i axşamı Çempionlar Liqasının püşkü atılıb və Azərbaycan çempionu “Qarabağ”ın rəqiblərinin “Çelsi” (evdə), “Liverpool” (səfərdə), “Ayntraxt” (evdə), “Benfika” (səfərdə), “Ayaks” (evdə), “Napoli” (səfərdə), “Kopenhagen” (evdə) və “Atletik Bilbao” (səfərdə) klubları olub.

Artıq UEFA Çempionlar Liqasının 2025/26 mövsümündə liqa mərhələsinin oyun cədvəli belli olub.

I tur: 16-18 sentyabr 2025;

II tur: 30 sentyabr-1 oktyabr 2025;

III tur: 21-22 oktyabr 2025;

IV tur: 4-5 noyabr 2025;

V tur: 25-26 noyabr 2025;

VI tur: 9-10 dekabr 2025;

VII tur: 20-21 yanvar 2026;

VIII tur: 28 yanvar 2026.

Pley-off və final mərhələləri:

1/8 finala vəsiqə üçün pley-off püşkü: 30 yanvar 2026;

1/8 final, 1/4 final, yarımfinal və final püşkü: 27 fevral 2026.

Onu da qeyd edək ki, püşkatmanın ardınca sosial şəbəkələrdə bir ruh düşkünlüyü müşahidə olunur, “Qarabağ”ın bu çətin rəqiblər qarşısında uğur qazana bilməyə-

cəyi bildirilir.

Klubun mətbuat xidmətinə açıqlamasında Q.Qurbanov rəqiblərini dəyərləndirərək deyib: “Çox böyük məsuliyyət olduğunu başa düşürük. Yaxşı mübarizə aparmağa, azarkeşlərimizi sevindirməyə çalışacağıq”.

O deyib ki, qarşılaşmaları komandaların hamısı çox ciddi rəqiblərdir. “Çalışacağıq ki, bu matçlara yaxşı hazırlaşaq. Çünki bu turnir tam başqa bir səviyyədir. Çempionlar Liqasındakı həyəcan bir neçə dəfə artıq olur. Burada həm güc, həm sürət, həm də oyunun gedişatı tam fərqlidir”, - Q.Qurbanov bildirib.

Qol.az saytının xəbərinə görə, “Qarabağ”ın ən güclü rəqibi sayılan “Liverpool”un baş məşqçisi Arne Slot deyib ki, “Qarabağ”ın UEFA Çempionlar Liqasının Liqa mərhələsinə vəsiqə qazanması Azərbaycan üçün nailiyyətdir və komanda ilə oynamaq xoş olacaq”.

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı “Yeni Müsavat”da püşkü bu cür dəyərləndirdi: “Püşkdən sonra azərbaycanlı azarkeşlər qorxu içindədirlər, sanki hər kəs “biz hara düşmüşük” deyir. Amma qorxmağa, narahat olmağa dəyməz. Rəqiblər adlı-sanlıdırlar, çox güclüdür, amma “Qarabağ” da zəif deyil. “Qarabağ” zəif olsaydı, ÇL-in liqa mərhələsində olmazdı. Bu faktıdır. Ona görə də rahat olmaq lazımdır, müasir futbolda hər bir rəqiblə oynamaq mümkündür”.

N.Muxtarlı hesab edir ki, nəticə nə olursa olsun, “Qarabağ”ın üzərində heç bir təzyiq olmamalıdır. “Biz bu komandadan heç nə tələb etməliyik. Qurban Qurbanovun komandası çıxıb meydana öz işini görəcək. Demirəm ki, “Qarabağ” hər bir komandadan xal almaq iqtidarındadır. Yox, bu, qeyri-ciddi iddia olardı. Amma “Qarabağ”ın ləyaqətlə mübarizə aparacağına əminəm. Belə

klublarla qarşılaşmaq “Qarabağ”ın da böyüməsinə, Azərbaycanda azarkeşlərin futbolu tam fərqli aspektdən yaşamasına səbəb olacaq. Futbolçular öz güclərini müqayisə edəcəklər, ciddi rəqiblərlə oyunlarda nəyə qadir olduqlarını biləcəklər”.

N.Muxtarlı Avropa Liqasının qrup mərhələsində “Bayer”lə oyunları xatırladaraq deyib: “Almaniyada “Qarabağ” böyük hesabla məğlub oldu. Məğlub oldu, amma böyüdü, sonra pley-offda “Bayer”ə kabus yaşatdı.

İngiltərə nəhəngləri ilə məsələ aydındır. Onlara müqavimət göstərə bilirik, başqa heç nə. Amma digər rəqiblərlə oyunlarda xallar qazanmaq olar.

“Ayaks” bizə tanış rəqibdir, “Kopenhagen”i bir dəfə mübarizədən kənarlaşdırmışıq, “Ayntraxt”la da oynamışıq. Elə “Atletik”dən də xal almaq mümkündür. “Benfika” və “Napoli”ni də dişə vurmaq olar”.

Mütəxəssis inanır ki, “Qarabağ” oyundan-oyuna təkmilləşəcək və iistənilən rəqibə başağrsı olacaq.

İdman yazarı Kənan Məstəliyev sona qədər “Qarabağ”ın yanında durmağımızı həm də azarkeş kimi mənəvi borcumuz hesab edir: “Qorxmayaq!”

Rəqibə hörmət etmək başqa şeydir, ondan qorxmaq başqa şey. Nə “Çelsi”dən, nə “Liverpool”dan, nə də “Ayaks”dan qorxmaq, çəkinmək lazım deyil. Ehtiyac

yoxdu, çünki bununla heç nə əldə bilməyəcəyik.

Oynamaq lazımdır. Səfərdə, evdə, rəqibin kimliyindən asılı olmayaraq futbol oynamaq, eyni zamanda prosesdən zövq almaq lazımdır.

Bakıda daha böyük rəqiblər istəyirdik. Olmadı. Qalsın gələn dəfəyə. İndi növbəti dəfə əsas mərhələyə çıxmağa (ya da bu il pley-offa) stimulla yaranar”.

K.Mustafayev azarkeşlərin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü deyir: “Ev matçlarında tribunada komandaya sona qədər dəstək olmaq, bununla da onları uğura yaxınlaşdırmaq gərəkdir. Rəqiblər tanışdır, udduğumuz da var, başabaş oynadığımız da, dişimizə görə olan da. Hər şey ola bilər. Daha “Kopenhagen”dən də çəkinəcəyiksə, onu udmaq istəməyəcəyiksə, ÇL-ə niyə gəlirdik? “Qarabağ”da da bunu başa düşürlər, bilirlər. Əminəm ki, bu missiyanın öhdəsindən gəlmək üçün əllərindən gələni edəcəklər.

Biz dəstəyimizi verək, qalanını komanda edəcək.

İndi veriləcək heç bir proqnoz düz çıxmıyacaq. Stadion belli deyil, rəqiblərin oyun forması belli deyil. Qorxmaq yox, soyuqcanlı olmaq, güclənmək, hazırlaşmaq və potensialdan maksimum istifadə etmək lazımdır. Biz inanaq. Sonrasını zamanında görəcəyik.

Uğurlar, “Qarabağ”.

Q Cavanşir ABBASLI
 “Yeni Müsavat”

ÜSAVAT

Son səhifə

N 154 (8764) 30 avqust 2025

AVQUST

87 yaşlı türkiyəli qadın cəmi altı aya Quran tilavətini mənimsəyib

Türkiyənin Qaziantep şəhər sakini Fadilə Tılfarhgil 87 yaşında Quranı-Kərimin tilavətinə yiyələnib. 87 yaşlı qadın Yaşlıların Koordinasiya və Təhsil Mərkəzində təşkil edilən Quran kursuna qatılıb. Yaşının çox olmasına baxmayaraq, o, Quran oxumağı cəmi altı ay ərzində öyrənib.

Bu məlhəmlə yaralarınız sağalacaq

Bəzən bilinən, bəzən isə bilinməyən səbəbdən bədəndə yaralar əmələ gəlir. Və ya yıxılaraq, olimezi bıçaq kəsir. Bəzi hallarda isə yaralar gec sağalır, xəşəlməz görünüşü yaradır.

Milli.Az xəbər verir ki, mütəxəssislər yaralı sağaltmaq üçün kefirə istifadəni məsləhət görür. Bu zaman həm yara tez sağalacaq, həm də izi qalmayacaq.

Bəs, onu necə istifadə etmək olar?

1 xörək qaşığı qovun tumuna 0,5 stəkan su töküüb, 5 dəqiqə qaynadın. Soyuduqdan sonra sudan 1/2 stəkan götürüb, 1 stəkan kefirə qarışdırın. Məlhəmə 1 çay qaşığı portağal və ya limon şirəsi əlavə etmək olar. Yaralı bu suya batırılmış pambıqla silin. Eyni zamanda ayaqları tez-tez şişənlər bu məlhəmdən gündə üç dəfə içsin.

Bədənin zədələnmiş yerinə kefirə kompres qoymaq yaralı tez sağaldır. O, ləkə əmələ gəlməsinin qarşısını alıb, qan yığılmasına imkan verməyəcək.

Şotlandiyada qazıntı zamanı daşdan olan maraqlı baş aşkarlanıb

Şotlandiyada universitet tələbəsi Skayl fermasında rutin qazıntılar zamanı gözlənilməz və olduqca nadir tapıntı - "qərribə təbəssümü" olan və məharətlə oyulmuş daşdan baş aşkarlayıb. Məlumatə görə, tarixi qazıntılarda işləyən Ketı Djoss adlı tələbə qız xəndəkdə artefakt tapıb. Qızın sözlərinə görə, qədim baş gün üzünə çıxarılanda sözün əsl mənasında "gözünü ona zilləyib". Qırmızı qum daşından oyulmuş tapıntıda qıvrım saçlı və müəmmalı təbəssümlü insan təsvir olunub. Burunun olmamasına baxmayaraq, heykəl çox yaxşı qorunub saxlanılıb.

Arxeologiya müəllimi Sara Ceyn Qibbon heykəli

Amerikalı kişinin özünü ölü kimi qələmə verərək, məşuqəsinin yanına getməsi ona baha başa gəldi

45 yaşlı ABŞ sakini arvadını və üç uşağını qoyub Gürcüstandakı məşuqəsinin yanına getmək üçün özünü ölü kimi qələmə verib.

Oxu.Az bildirir ki, bu barədə CNN kanalı məlumat yayıb.

Rayan Borqvard

2024-cü ilin avqustunda yoxa çıxıb. Ailəsi onun tərk edilmiş avtomobilini və treylerini tapıb və polisə müraciət edib. İstintaq zamanı məlum olub ki, Borqvard yoxa çıxmazdan iki ay əvvəl pasportunun itirilməsi barədə ərizə verib və yeni sənəd alıb.

Daha sonra o, xaricdəki banka pul köçürüb, elektron poçt ünvanını dəyişib, 375 min dollarlıq sığorta polisi rəsmiləşdirib və reversiv vazektomiya əməliyyatı keçirib. Bütün bu hərəkətlər onun özünü itkin düşmüş kimi qələmə vermək üçün əvvəldən diqqətlə hazırlaşdığından xəbər verir.

Daha sonra həmin şəxs özü əlaqə saxlayıb və ölkədən avtobusla getdiyini bildirib. O, 2024-cü ilin yazında internetdə tanış olduğu Özbəkistanda olan sevgilisinin yanına Tbilisiyə yollanıb.

2024-cü ilin dekabrında polis məmurları onu ABŞ-yə qayıtmağa razı salıblar. Məhkəmə onu 89 gün həbs cəzasına məhkum edib - axtarışın davam etdiyi müddətlə eyni vaxta. O həmçinin axtarış əməliyyatı xərclərini ödəmək üçün 30 min dollar təminat ödəyib. 2025-ci ilin yazında heyət yoldaşı onunla boşanıb.

"inanılmaz dərəcədə valehedici" adlandırılıb. Onun fikrincə, heykəlin yaradılması üçün istifadə olunan material, ehtimal ki, yaxınlıqdakı Edey adasında hasil edilib və köhnə Müqəddəs Məryəm kilsəsinin tikintisi üçün istifadə olunan daşla eynidir.

Başın dəqiq yaşı və təyinatı hələlik sirr olaraq qalsa da, onun fermada mövcudluğu göstərir ki, burada bir vaxtlar, "bir növ özəmətli bina" yerləşib və ehtimal ki, kilsə ilə əlaqəli olub.

Heykəlin müstəsna şəkildə qorunub saxlanması hətta ustanın kəsiminin ayrı-ayrı izlərini də görməyə imkan verir. Alimlər hesab edirlər ki, heykəl uzun müddət qapalı yerdə qalıb və bu da onu məhv olmaqdan xilas edib.

Dubayda 7 min dollara elektromobil təqdim edildi

Dubayın "Astraux" şirkəti AL elektrik avtomobili üçün ilkin sifarişləri qəbul edir.

Nəqliyyat vasitəsi qeyri-adi dizayna malikdir, ultra yığcamdır və kiçik mühərriklə təchiz edilib. "Astraux" yeniliyi sentyabrda Berlinə ixtisaslaşmış sergilərin birində nümayiş etdirəcək. Elektromobilin qiyməti 7 min dollardan başlayır.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanın nazik bağırsağı sağlığında 2.5 metr uzunluğunda olur. Ölümündən sonra bağırsağın divarının əzələləri boşaldığından onun uzunluğu 6 metrə çatır.
- * İnsanda təqribi 2 milyon tər vəzi mövcuddur. Orta yaşlı adam hər litr tər tökdükdə 54% kalori itirir. Kişilər qadınlara nisbətən 40% çox tərleyirlər.
- * İnsanın sağ ağciyəri sol ağciyərinə nisbətən özünə daha çox hava yerləşdirir.
- * İnsan gözü 10 000 000 rəng çeşidi fərqləndirməyə qadirdir.
- * İnsan ağzında 40 000 bakteriya mövcuddur.
- * Papafobiya-Roma papasından qorxmamaqdır.
- * Açıq gözlə asqırmaq mümkün deyil.
- * İnsan orqanizmində 2000-ə yaxın dad bilən reseptoru var.
- * İnsan orqanizmində olan piylər 7 ədəd sabun istehsalı üçün lazım olan miqdardadır.
- * İnsan bədənində nerv impulsı saniyədə 90 metr sürətlə hərəkət edirlər.
- * İl ərzində insan ürəyinin döyüntülərinin sayı 36 800 000-dir.
- * Kişilər qadınlara nisbətən 10 dəfə çox daltonizmdən əziyyət çəkirlər.
- * Uşaq doğulanda bədənində 300 sümük olur, böyüdükcə onlardan 206 qalır.
- * İnsan sümüyünün təqribi yarısı bilek və pəncədə yerləşir.
- * Mavi gözlü insanlar digərlərinə nisbətən ağrıya daha həssasdırlar.

Bu balıqları ayda 3 dəfə yesəniz, xərcəng "qapınızı tanımayacaq"

Son araşdırmalar göstərir ki, balıq yemək qadınlarda uzunömürlülüyə və sağlamlığa ciddi təsir göstərə bilər. Ənənəvi olaraq diqqət daha çox iri balıqlara, məsələn, losos və tuna balığına yönəldilsə də, alimlər hesab edirlər ki, kiçik balıqlar eyni dərəcədə faydalıdır.

Milli.az bu barədə xarici mediaya istinadən xəbər verir.

Araşdırmanın nəticələri

Yaponiyada aparılan genişmiqyaslı tədqiqatda 80 802 nəfər (34 555 kişi və 46 247 qadın) iştirak edib. Onların qidalanma vərdisləri sorğular vasitəsilə öyrənilib. 9 il ərzində 2 482 nəfər (1495-i xərcəngdən) dünyasını dəyişib.

Nəticələr göstərib ki, kiçik balıq yeyən qadınlarda ölüm riski xeyli aşağıdır.

Kiçik balığı ayda 1-3 dəfə yeyən qadınlarda ümumi ölüm riski 32%, xərcəngdən ölüm riski isə 28% azalır.

Onu həftədə 1-2 dəfə və daha çox yeyən qadınlarda ümumi ölüm riski 28-31%, xərcəngdən ölüm riski isə 29-36% azalır.

Niyə kiçik balıq faydalıdır?

Mütəxəssislər bildirirlər ki, kiçik balıq adətən tam halda - başı, sümüyü və daxili orqanları ilə birlikdə yeyilir. Bu isə onu kalsium, D və A vitaminləri ilə zəngin edir.

Bundan əlavə, sardina, ançous, kiçik skumbriya və seld kimi balıqlar omega-3 yağ turşuları və zülal baxımından da zəngindir. Bu maddələr sümük və immun sistemini möhkəmləndirir, ürək, əzələ və dəri sağlamlığını dəstəkləyir, maddələr mübadiləsini tənzimləyir, xroniki iltihabı azaldaraq şəkərli diabet, ürək-damar xəstəlikləri və astma riskini aşağı salır.

Hansı balıqları almaq olar?

Ekspertlər ən əlçatan variant kimi sardina, ançous, kiçik skumbriya və seldi tövsiyə edirlər. Ən praktik seçim isə konservləşdirilmiş formadır. Bu məhsullar, demək olar ki, bütün supermarketlərdə tapılır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500